

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Rätten till naturaprestation

Bortfaller rätten efter det att ett långvarigt embargo har lyfts?

Masteruppsats i affärsjuridik (Civilrätt)

Författare: Diden Aziz

Handledare: Jakob Heidbrink

Framläggningsdatum 2013-05-13

Jönköping

Master Thesis in Commercial and Tax Law (Commercial Law)

Titel:	The right to require specific performance- does it still exist after a prolonged embargo has been withdrawn?
Author:	Diden Aziz
Tutor:	Jakob Heidbrink
Date:	2013-05-13
Subject terms:	Specific performance, embargo, gap-filling under Article 7 CISG, International trade Law, export trade Law

Abstract

Export is a top priority for Sweden's economy but for Swedish companies it may involve uncomfortable risks of exporting without sincere consideration. When the United Nations Security Council puts an embargo against a country, this often mean an import and export restriction. The thought is to push undemocratic regimes into respecting human rights. When the embargo is in force, however, the parties are not able to fulfill their contractual obligations, which practically means that the agreement will be suspended. The problem is what happens when an embargo is in force for a longer period of time. After the embargo is withdrawn, the price on the market may have changed significantly, which indicates a financial sacrifice for a seller if he has to provide specific performance to the buyer. The question thus is whether the seller, after a prolonged economic sanctions is withdrawn, still is obliged to provide specific performance?

The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) is applicable where both parties are signatories to CISG or by rules of international private law. To require performance as a buyer is a general right in Article 46 CISG, but there are exceptions to this rule in Article 28 CISG. Article 28 CISG states that if one party is entitled to require performance of any obligation by the other party, a court is not bound to enter a judgment for specific performance unless the court would do so under its own law in respect of similar contracts of sale not governed by this Convention. Since CISG advocates a harmonized application of international trade, the right to specific performance cannot be waived just on the basis of Article 28 CISG alone. With regard to good faith in international trade in Article 7 (1) CISG, the principle of reasonableness, which is a general principle that the CISG is based upon in accordance with Article 7 (2) CISG and 7.2.2 (b) UPICC, and with the support of international usage regularity observed in the trade concerned in Article 9 CISG, the right to specific performance does not exist anymore after a prolonged embargo has been withdrawn.

Masteruppsats i affärsjuridik (Civilrätt)

Titel:	Rätten till naturaprestation- bortfaller rätten efter det att ett långvarigt embargo har lyfts?
Författare:	Diden Aziz
Handledare:	Jakob Heidbrink
Datum:	2013-05-13
Ämnesord	Fullgörelse, embargo, ekonomisk sanktion, gap-filling under artikel 7 CISG, internationell handelsrätt, export

Sammanfattning

Export är högprioriterat för Sveriges ekonomi men för svenska företag kan det innebära obekväma risker med att exportera utan eftertanke. När Förenta Nationernas säkerhetsråd går in och lägger ett embargo mot en stat innebär detta ofta en import- och export restriktion. Tanken är att pressa odemokratiska regimer att respektera mänskliga rättigheter. När embargot är i kraft kan dock parterna inte uppfylla sina avtalsförpliktelser vilket innebär att avtalet blir suspenderat. Det problematiska är vad som händer då ett embargo är i kraft under en längre tid. Efter det att ett embargo lyfts kan priset på marknaden ändrats avsevärt vilket innebär en ekonomisk uppoffring för en säljare att tvingas fullgöra i natura. Frågan blir då om säljare efter det att en långvarig ekonomisk sanktion lyfts, fortfarande är tvungen att fullgöra i natura?

Lag (1987:822) om internationella köp(CISG) blir tillämplig i det fall då båda parter startar är signatärer eller genom privaträttsliga regler. Att kräva fullgörelse som köpare är en generell rätt i artikel 46 CISG men det finns ett explicit undantag till denna regel i artikel 28 CISG. Artikel 28 CISG stadgar att domstol som ska lösa tvisten, inte är skyldig att meddela dom på fullgörelse om domstol enligt egen forumlandets egen lagstiftning inte skulle ha gjort detta. Skulle tvisten lösas i Svensk domstol blir 23 § köplag (1990:931) tillämplig. Eftersom CISG förespråkar en harmoniserad tillämpning inom internationell handel är det inte tillförlitligt att mena på att rätten till fullgörelse bortfaller med stöd av endast artikel 28 CISG. Med beaktande av god sed i internationell handel i artikel 7(1) CISG, principen om rimlighet/förnuftig person som är en generell princip som CISG är baserat på i enlighet med artikel 7(2) CISG och 7.2.2 (b) UPICC, samt med stöd av handelsbruk i artikel 9 CISG, bortfaller rätten till fullgörelse i natura efter det att ett långvarigt embargo har lyfts.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte.....	4
1.3	Metod och material.....	4
1.4	Avgränsning	5
1.5	Disposition.....	6
2	Ekonomiska sanktioner	8
2.1	Inledning.....	8
2.2	Regleringen i EU lagstiftningen	8
2.3	Regleringen i svenska lagstiftningen	9
2.4	Riktade sanktioner.....	10
2.5	Sammanfattning	12
3	Ogiltighet av avtal.....	14
3.1	Inledning.....	14
3.2	Tillståndsplikt.....	15
3.3	Gränsdragningen mellan perfekta och falska förbud	16
3.3.1	NJA 1997 s.93	16
3.3.2	Bulgariska turgosko-promishlena palata (Bulgarian Chamber of Commerce and Industry) 56/1995	17
3.3.3	Skiljedom V 007/2008.....	17
3.4	Sammanfattning	18
4	Rätten att kräva fullgörelse vid dröjsmål	20
4.1	Inledning.....	20
4.2	Generella rätten att kräva fullgörelse.....	20
4.3	Uttryckliga undantag från rätten till fullgörelse.....	21
4.3.1	Artikel 28 CISG	21
4.3.2	Svensk nationell lagstiftning	23
4.3.3	7.2.2 UPICC och 9:102 PECL	26
4.3	Sammanfattning	27
5	Ansvarsbefrielse från skadestånd som vägledning gällande krav på om naturaprestation kan bortfalla.....	29
5.1	Inledning.....	29
5.2	Ansvarsbefrielse från skyldigheten att utge skadestånd.....	29
5.3	Sammanfattning	35
6	Andra stöd för att fullgöresleplikten bortfaller	36
6.1	Inledning.....	36
6.2	Principen om "god sed" i internationell handel	36
6.3	Generella principer som CISG är baserat på används som "gap-filler" i de fall där CISG inte löser frågan uttryckligt	37
6.4	Standardavtal	39
6.5	Sammanfattning	41
7	Analys	42
8	Slutsats	47

Referenslista	48
----------------------------	-----------

Förkortningslista

EU	Europeiska Unionen
CISG	lag (1987:822) om internationella köp
ICC	International Chamber of Commerce
ISP	Inspektionen för strategiska produkter
KKöpl	Konsumentköplag (1990:932)
Köpl	Köplag (1990:931)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
PECL	European Contract Principles
UPICC	UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts

I Inledning

I.1 Bakgrund

Sverige har sedan efterkrigstiden byggt upp välfärdssamhället genom att erövra exportmarknader. De svenska globala företagen hade aldrig lyckats bli så stora genom att endast satsa på den svenska eller ens de skandinaviska marknaderna. Fortfarande är export hög-prioriterat i Sverige och 2010 lanserade handelsminister Ewa Björling sin vision ”Dubbla exporten” som innebär ett mål att dubbla exporten till år 2015.¹ Trots att exporten är viktig för Sveriges ekonomi finns det obekväma risker med att exportera utan eftertanke. Fel varor kan hamna i fel händer i fel länder. Exportkontrollregler syftar till att begränsa just detta.

Ekonomiska sanktioner har använts frekvent inom Europeiska Unionen (EU) som en åtgärd för att försöka pressa odemokratiska regimer som inte respekterar mänskliga rättigheter.² En ekonomisk sanktion kan innebära ett import- och export förbud, *handelsembargo*, med ett land som EU riktat sanktion emot. Det rör sig främst om produkter som kan användas för internt förtryck.

Senaste åren har många arabiska länder varit i krig där civilbefolkningen har vägrat att acceptera en odemokratisk regim och därmed opponerat sig mot denna. Centralmakterna som då har varit diktaturer har svarat med internt förtryck för att förhindra att förlora sin auktoritet och vika undan för ett demokratiskt samhälle. Under den arabiska våren 2011 infördes sanktioner mot Tunisien den 2 februari, mot Libyen den 3 mars, mot Egypten den 22 mars och senare mot Syrien den 9 maj.³ Det är av stor vikt att EU tar avsteg från att indirekt bidra med detta interna förtryck, bland annat genom att inte sälja vapen till dessa länder, *vapenembargo*. Ett vapenembargo är i första hand tänkt att fungera preventivt men sänder också en politisk signal om att omvärlden ogillar regeringens politik eller andra förhållanden i landet i fråga.⁴ Ett beslut av Förenta Nationernas (FN) säkerhetsråd eller av EU om vapenembargo utgör ett ovillkorligt hinder mot svensk export enligt de svenska riktlin-

¹ <http://www.regeringen.se/sb/d/16025/a/187839>, hämtad 2013-03-12.

² http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/index_en.htm, hämtad 2013-03-06.

³ Carolina Dackö, Exportkontroll- ekonomiska sanktioner och lärdomar från arabiska våren, Ny juridik 3:12.

⁴ <http://www.regeringen.se/sb/d/9230/a/116514>, hämtad 2013-03-11.

jerna för krigsmaterielexport. EU:s medlemsstater iakttar också fullt ut sådana bindande politiska beslut om vapenembargon.⁵

För företag leder detta således till problem då avtalsförpliktelserna inte kan uppfyllas och avtalet blir vilande, dvs. avtalet blir suspenderat till dess att sanktionen har lyfts. Företagen påverkas både operativt och administrativt när det införs sanktioner. Inte minst blir detta ett hinder mot en stabil ekonomi och påverkar (EU) som helhet.

De sanktioner som nyligen företagits är oftast vapenembargon. Detta innebär att det är företag som säljer krigsmateriel som blivit drabbade av dessa sanktioner, exempelvis om avtalsparten är i Syrien. Dock har FN tidigare företagit totala import- och export restriktioner mot ett land och ett passande exempel här är Irak som var under total import och export sanktion i 13 år.⁶ En sådan restriktion träffar därmed många fler företag än ett vapenembargo och sträcker sig längre i tid vilket aktualiserar frågan om hur länge ett avtal kan vara under suspension tills det faller och saknar verkan.

Internationell köprätt är baserat på *lex mercatoria*, dvs köpmännens egna lag under medeltiden, som utvecklades genom sedvanor och upprätthölls av köpmännens egna domstolar längs de större handelsrutterna. En säregen egenskap var tilliten av köpmännen till deras egna system som sköttes av dem själva. Stater och lokala myndigheter lade sig sällan i, vilket innebar att de gav delvis upp kontrollen över handeln i deras territorium till köpmännen.⁷ År 1926 bildades Internationella institutet för privaträttsunifikation, (UNIDROIT), som syftar till att medverka till harmonisering, koordinering och unifikation av privaträtten i olika länder. Organisationens huvuduppgift är att förbereda och utarbeta förslag till konventioner och enhetliga lagar på privaträttens område.⁸ UNIDROIT utarbetade den första moderna uniforma lagen gällande internationell handel som antogs 1964 i Haag, the Uniform Law on the international sale of goods (ULIS). Dock fick denna konvention inte en världsomspunnen acceptans då den vanligaste kritiken mot konventionen är att den åter-

⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/9230/a/116514>, hämtad 2013-03-11.

⁶ FN Resolution 661 (1990), <http://www.fas.org/news/un/iraq/sres/sres0661.htm>, hämtad 2013-03-21.

⁷ Mazzacano, P., The Review of the of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Sellier. European law publishers GmbH, München 2007, s. 97.

⁸ <http://www.unidroit.org/dynasite.cfm?dsmid=103284>, hämtad 2013-04-24, <http://www.ne.se/unidroit>, hämtad 2013-04-24.

speglar Västeuropas syn på köprätt och inte globalt.⁹ Därför grundades år 1966 United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) som är FN:s kommission för internationell handelsrätt för att utveckla, harmonisera och unifiera den rättsliga regleringen av den internationella handeln.¹⁰ UNCITRAL:s viktigaste arbetsresultat genererade i 1980 års FN-konvention angående avtal om internationella köp av varor (CISG), som även Sverige har anslutit sig till.¹¹ I Sverige har CISG inkorporerats in i svensk lagstiftning genom lag (1987:822) om internationella köp.¹² När parter sluter avtal och parterna är etablerade i olika länder, blir CISG per automatik gällande lag och har företräde framför nationell rätt då parternas länder är signatärer till CISG.¹³ Även om part i Sverige sluter avtal med en part i ett icke CISG land kan CISG komma att gälla genom internationella privaträttsliga regler.¹⁴

Vid tillämpningen av CISG finns det anledning att även beakta två internationellt utarbetade regelsamlingar, Principles of European contract Law (PECL) samt UNIDROIT Principles (UPICC).¹⁵ Syftet med PECL är i första hand att principerna ska tillämpas som allmänna regler för kontraktsrätten i EU.¹⁶ Då principernas inte utgör nationell eller internationell lagstiftning anges endast utgångspunkten som en avsiktsförklaring om när de ska kunna tillämpas. Det stadgas att principerna också kan tillämpas där tillämplig lag inte löser problemet.¹⁷ UPICC tillhandahåller regler och principer för internationella kommersiella avtal och har nått en stor spridning internationellt.¹⁸ Enligt preambeln är UPICC tänkt att

⁹ Mazzacano, P., The Review of the of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Sellier. European law publishers GmbH, München 2007, s. 98.

¹⁰ <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/general/12-57491-Guide-to-UNCITRAL-e.pdf>, hämtad 2013-02-24.

¹¹ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, hämtad 2013-04-24.

¹² Dock har Sverige gjort en reservation av CISG del II gällande ingående av avtal och är således inte bunden av denna del, jmf lag (1987:822) om internationella köp.

¹³ Artikel 1(1)(a) CISG.

¹⁴ Artikel 1(1)(b) CISG.

¹⁵ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 85.

¹⁶ Artikel 1:101 PECL.

¹⁷ Artikel 1:101(4) PECL.

¹⁸ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 87.

användas där parterna avtalat om detta men även som utfyllnad av internationella konventioner som t.ex. CISG.¹⁹

Att kräva fullgörelse vid avtalsbrott är en svår påföljd eftersom det endast är den part som inte kan eller vill fullgöra som kan göra detta, därmed är det enda sättet att få fullgörelse genom att domstol förpliktar part att fullgöra.

När det gäller avtal som suspenderats pga handelsembargon blir det tal om dröjsmål då säljaren inte får skicka varorna in till det sanktionerade landet. Dröjsmålet leder till att köparen kräver säljaren på fullgörelse. Säljaren kan dock inte fullgöra pga handelsrestriktionen. Således har köparen aldrig varit sen med att kräva säljaren på fullgörelse, men när sanktionen lyfts efter en längre tid, har kanske marknaden ändrats avsevärt och det skulle vara betungande för säljaren att fullgöra. Hur lång tid som måste ha passerat för att utgöra ett så fundamentalt problem är beroende utav vad för bransch det rör sig om. Detta leder till svårigheter för företag i Sverige som slutit avtal med ett land som drabbats av ett handelsembargo att förvisa sig om hur länge avtalet kan vara suspenderat utan att rätten till naturafullgörelse bortfaller.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att besvara frågan om en säljare fortfarande är skyldig att fullgöra i natura efter det att ett långvarigt embargo har lyfts. Syftet kan sammanfattas med frågan ”bortfaller rätten till naturafullgörelse efter det att ett långvarigt embargo har lyfts?”

1.3 Metod och material

För att besvara syftet med uppsatsen kommer gällande rätt att redogöras och hur den förhåller sig till avtal under suspension pga handelsembargon. I denna uppsats kommer rättsvetenskaplig metod att användas som innebär ett bredare omfång av källor än rättskällevetenskaplig och juridisk metod.²⁰

I vissa fall har expertutlåtanden inhämtats. När det gäller handelsembargon har mailintervju skett med Per Saland som är ambassadör samt sanktionssamordnare på Utrikesdepartementet.

¹⁹ Se även i Herre, J., *Utfyllnad av CISG med UNIDROIT och European Principles*, i *Festskrift til Birger Stuevold Lassen*, Oslo 1997 s.439, Herre, J. och Ramberg, J., *Internationella köplagen (CISG)*. En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 88 f.

²⁰ Sandgren, C., *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare- ämne, material, metod och argumentation*, Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2006, s. 39.

tementet. Dessutom har mailintervju förts med professor Jan Ramberg som har skrivit ett sjuttioal juridiska böcker inom köprätt och internationell handel. Ramberg är internationellt erkänd bland annat för sitt betydande arbete med INCOTERMS, som ledamot i CISG Advisory Council och är dessutom en av Sveriges mest anlitade skiljemän i stora internationella skiljetvister. Telefonintervju och mailkontakt har vidare förts med Olof Rågmark som är advokat på advokatbyrån Delphi i Stockholm och som bland annat har rankats som en av de bästa advokaterna i Sverige. Dessutom föreläste han nyligen på ett seminarium anordnat med International Chamber of Commerce (ICC) där ämnet var just vad för effekter ingångna avtal får vid ekonomiska sanktioner.

Kapitel två är i huvudsak ett deskriptivt kapitel som är nödvändigt för läsaren för att förstå hur det ser ut med gällande regler angående ekonomiska sanktioner. Tredje kapitlet är i stora drag deskriptivt med inslag av rättsfallstolkningar av tre fall. Både det fjärde och femte kapitlet är deskriptiva till sin helhet. Det sjätte kapitlet utreder vad som innebär med god sed samt om det finns någon tillämplig generell princip att stödja sig på vid avgörandet om fullgörelse. Vidare är det även ett komparativt kapitel där olika standardavtal jämförs och tolkas. I analysen görs en djupgående utredning med det fiktiva exemplet med beaktande av vad som framkommit under uppsatsens faktadel.

Företag vill inte få negativ publicitet i media samt att det oftast tar lång tid att få tvisten avgjord i domstol, vilket medför att kommersiella parter oftast avtalar om att tvisten ska lösas av skiljenämnd. Pga brist på relevanta rättsfall från domstol kommer även skiljedomar att tas upp i uppsatsen som publicerats av UNICITRAL som vägledning för domstol och skiljedomar runt om i världen vid applicering av CISG. Dessa domar är generellt inte prejudicerande men är ändå av intresse för att se hur skiljemännen resonerar. Tyngdpunkten har därför lagts vid internationell juridisk doktrin och lagkommentarer. Detta tillvägagångssätt stöds av motiven bakom artikel 7 CISG att så ska ske vid brist på rättsfall. Detta för att uppnå en harmoniserad tillämpning av internationell handel. Då stor vikt lagts vid doktrin har litteratur från ett flertal olika författare använts för att säkerhetsställa att uppsatsen får både bredd och djup.

1.4 Avgränsning

Endast onerösa avtal kommer att behandlas i uppsatsen, det vill säga avtal där två parter har förpliktelser mot varandra i ett avtalsförhållande. Benefika avtal, dvs. avtal där endast den ena parten är förpliktad, kommer inte behandlas i uppsatsen. Vidare kommer uppsat-

sen inte att behandla situationer där parterna vid avtals ingående haft vetskap om att politisk orolighet i ett visst land eller skulle bryta ut. Endast länder som är signatärer till CISG kommer att behandlas i uppsatsen. Vidare kommer Konsumentköplag(1990:932)(KKÖP) inte behandlas då uppsatsen riktar sig mot näringsidkare emellan. Avtal där parterna avtalat bort CISG kommer inte att beröras.

Endast avtal som suspenderats under en längre period kommer att vara av vikt för att besvara syftet i denna uppsats. Med detta menas ekonomiska sanktioner med totala import- och export- restriktioner som löper under en längre period och således tveksamhet uppstår hur länge en köpare har rätt att kräva fullgörelse i natura. Dessutom kommer utgångspunkten vara svenska säljare som slutit avtal med en köpare med hemvist i ett land som drabbats av ett embargo.

När det gäller avtalsförhållanden är situationen normalt olika när det gäller sanktioner å ena sidan och exportkontroll å den andra. Vid sanktioner fryses alla transaktioner inklusive betalningar mellan säljare och köpare, medan vid exportkontroll hindras säljarens fullgörande, medan köparen kan vidta åtgärder, exempelvis dra på en garanti eller påkalla tvistlösning. Dock kommer i denna uppsats köparens betalningsansvar där transaktionerna fryses vid en ekonomisk sanktion inte att behandlas i denna uppsats, utan endast säljarens skyldighet att prestera i natura.

I denna uppsats är det inte relevant att gå in på omleverans eller reparation vid tal om fullgörelse, utan endast naturaprestation då prestationen inte kan ske pga ett hinder. I uppsatsen kommer endast rätten för köpare att kräva fullgörelse i natura att utredas och inte köparens betalningsförpliktelse utan utgångspunkten kommer att vara att köparen betalar efter att leverans skett.

Vidare kommer endast rättsfall från domstolar och skiljenämnder behandlas som är på svenska eller som har översatts till engelska. Detta pga tidsbrist i uppsatsarbetet att få dommar översatta från diverse språk där CISG varit tillämplig.

1.5 Disposition

Först beskrivs vad som innebär med ett embargo, som dessutom är synonymt med ordet ekonomisk sanktion. Sedan behandlas själva regelverken rörande ekonomiska sanktioner för att belysa sanktionens rättsliga ställning. Detta övergår i att ta exempel på riktade sanktioner där Irak och Iran valts.

Sedan kommer ogiltighet av avtal att behandlas för att visa att ett förbud kan medföra olika påföljder på avtalet. Vidare syftar kapitlet till att visa att när det gäller just embargo som påförts av FN är det ett sant förbud och att handla i strid med detta skulle inte innebära ogiltighet av avtalet.

Därefter avhandlas själva rätten att kräva fullgörelse vid dröjsmål och vad för undantag det finns till denna generella rätt. Det explicita undantag som finns i CISG hänvisar till forumlandets lagstiftning och därför har köplagen även behandlats här.

I kapitlet efter det redogörs parts möjlighet att undgå skadeståndsansvar vid underlåtenhet att fullgöra för att visa att CISG brister i att reglera själva frågan om vad som händer med kravet på fullgörelse efter ett långvarigt hinder.

Efter detta behandlas andra möjlighet som finns för att få bukt på problemet, främst genom CISG men även med hjälp av handelsbruk. Därmed behandlas standardavtal inom mekanik.

Uppsatsen avslutas med en analysdel där ett fiktivt exempel har använts för att synliggöra själva processen och som på detta vis kommer fram till en avslutande slutsats.

2 Ekonomiska sanktioner

2.1 Inledning

Nationalencyklopedins definition av en ekonomisk sanktion är *ett avbrytande av ekonomiska förbindelser med annan stat för att uppnå politiska mål eller upprätthålla regler.*²¹ Sanktionsförordningar som beslutats träder i kraft samma dag de publiceras i EU:s officiella tidning och har direkt effekt vilket innebär ett krav på Sverige att rätta sig efter EU:s beslut.²² I detta kapitel kommer regelverken avseende ekonomiska sanktioner att behandlas, först vad som stadgas i EU lagstiftningen och sedan hur detta inkorporerats in i den svenska lagstiftningen. Detta är av vikt för att förstå hur ingripande en ekonomisk sanktion är vad för slags förbud det rör sig om, vilket har stor betydelse för avtalets giltighet samt fullgörande.

2.2 Regleringen i EU lagstiftningen

Medlemskapet i EU innebär att Sverige ska följa de regler EU:s institutioner beslutar om. I det fall att Sverige inte följer reglerna kan landet dras inför EU-domstolen. Bindande rättsakter från EU är förordningar, direktiv och beslut. Förordningar har allmän giltighet. En förordning som har trätt i kraft gäller direkt och likadant i alla medlemsländer som en del av den nationella lagstiftningen. Detta innebär att en förordning är direkt tillämplig. Den direkta tillämpligheten betyder att ett medlemsland, efter att en förordning har antagits, inte behöver göra någonting mer för att den ska gälla i medlemslandet. Men ett medlemsland får inte heller göra någonting som går emot det som står i förordningen.²³

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) använder EU restriktiva åtgärder för att uppnå de mål som uppställs i Fördraget om EU (TEU). EU har använt sig utav ekonomiska sanktioner antingen självständigt eller genom att tillämpa bindande resolutioner som antagits av FN:s säkerhetsråd. De restriktiva åtgärder som EU beslutar om kan vara riktade mot regeringar i länder utanför EU, så kallade tredje länder, eller mot icke-statliga organisationer eller enskilda personer (t.ex. terroristgrupper eller terrorister). Restriktionerna kan omfatta vapenembargon, andra specifika eller allmänna handelsre-

²¹ Ekonomiska sanktioner. <http://www.ne.se/ekonomiska-sanktioner>, Nationalencyklopedin, hämtad 2013-03-13.

²² Artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

²³ Ibid.

striktioner (import- och exportförbud), ekonomiska restriktioner, inreserestriktioner (visum- eller reseförbud) eller andra lämpliga åtgärder.²⁴

Inom ramen för GUSP tillämpar de 25 EU-länderna sådana sanktioner som FNs säkerhetsråd fastslår enligt kapitel VII i FN-stadgan. Säkerhetsrådet kan med stöd i FN-stadgan besluta om restriktiva åtgärder som är bindande för alla FN-medlemmar och som syftar till att upprätthålla eller återställa världsfreden och säkerheten, om det finns ett hot mot freden eller om det har begåtts fredsbrott eller angreppshandlingar. Då EU genomför säkerhetsrådets resolutioner följer man direktiven i dem, dock kan EU även besluta om att vidta ytterligare restriktiva åtgärder. EU genomför FN:s restriktiva åtgärder så snabbt som möjligt.²⁵

I artikel 215 Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt (FEUL) stadgas att:

”Om ett beslut som har antagits i enlighet med avdelning V kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen föreskriver att de ekonomiska och finansiella förbindelserna med ett eller flera tredjeländer helt eller delvis ska avbrytas eller begränsas, ska rådet på gemensamt förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och kommissionen med kvalificerad majoritet besluta om de åtgärder som krävs. Rådet ska underrätta Europaparlamentet om detta.”

Detta innebär att EU har befogenhet att bland annat påföra ett handelsembargo, dvs en ekonomisk sanktion mot ett land som alla medlemsländer måste följa. Ekonomiska restriktiva åtgärder, även riktade finansiella sanktioner, måste tillämpas av alla personer och enheter som bedriver affärsverksamhet i EU, även medborgare från länder som inte är EU-medlemmar. Detta gäller även för EU-medborgare och enheter som grundats enligt lag i ett EU-land när de gör affärer utanför EU.²⁶

2.3 Regleringen i svenska lagstiftningen

Den svenska lagstiftningen återspeglar det som EU beslutar om. Lag (1996:95) om vissa internationella sanktioner innehåller föreskrifter om genomförandet av internationella sanktioner som har beslutats eller rekommenderats av FN:s säkerhetsråd i överensstämmelse med FN:s stadga, eller har beslutats i överensstämmelse med de särskilda bestämmelserna

²⁴ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/35/38/7ad5d235.pdf>, hämtad 2013-04-13.

²⁵ Ibid.

²⁶ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/35/38/7ad5d235.pdf>, hämtad 2013-04-13.

om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i fördraget om Europeiska unionen och som syftar till att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet.²⁷

Vid genomförande av ekonomiska sanktioner avses ett förbud mot förfogande över och tillhandahållande av tillgångar och ekonomiska resurser i syfte att förhindra varje möjlighet att utnyttja tillgångarna eller de ekonomiska resurserna utan särskilt tillstånd.²⁸ Det är regeringen som får förordna att det ska genomföras med anledning av ett beslut eller en rekommendation som syftar till att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet.²⁹

Vidare får regeringen enligt 4 § Lag om vissa internationella sanktioner meddela föreskrifter om förbud som syftar till att genomföra sanktioner mot en stat, ett område, en fysisk eller juridisk person, en grupp eller en enhet i fråga om; *utlänningars vistelse här i landet; in- eller utförsel av varor, pengar eller andra tillgångar; tillverkning; kommunikationer; kreditgivning; näringsverksamhet; trafik eller undervisning och utbildning.*³⁰ Det är dessutom regeringen som får medge undantag från förbud som har meddelats enligt artikel 4 § Lag om internationella sanktioner. Straffet för den som uppsåtligen bryter mot förbud som har meddelats enligt 4 § Lag om vissa internationella sanktioner döms till böter eller till fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år. Den som har begått gärningen av grov oaktsamhet döms till böter eller till fängelse i högst sex månader.

2.4 Riktade sanktioner

Ett bra exempel på en riktad sanktion mot ett land som pågick under längre period är det totala import- och exportförbud som påfördes Irak av FN:s säkerhetsråd. Iraks invasion av Kuwait i augusti 1990 och misstankarna om irakiskt innehav av massförstörelsevapen under Saddam Husseins regim föranledde ett omfattande system av internationella sanktioner mot Irak som beslutade av FN och EU.³¹

²⁷ 1 § Lag (1996:95) om vissa internationella sanktioner.

²⁸ 2 § *ibid.*

²⁹ 3 § *ibid.*

³⁰ 4 § *ibid.*

³¹ <http://www.regeringen.se/sb/d/11120>, hämtad 2013-04-11.

Resolution 660 (1990) antogs av FN:s säkerhetsråd den 2 augusti då Irak invaderade Kuwait och krävde att Irak skulle dra undan sina styrkor från Kuwait.³² Trots FN:s uppmaningar så var kriget ett faktum, Irak lämnade inte Kuwait vilket således ledde till att FN:s säkerhetsråd antog ytterligare en resolution, resolution 661 (1990). Det var här som FN förbjöd alla stater att importera och exportera till och från Irak. Denna resolution hade retroaktiv verkan på så sätt att även avtal som slöts innan resolutionen trädde i kraft drabbades och parter fick således inte fullgöra sina avtalsförpliktelser.³³ Denna totala import och export restriktion som påfördes Irak varade från 6 augusti 1990 fram till maj 2003, dvs i 13 år.³⁴

Idag råder det inga så totala sanktioner som den som påfördes mot Irak. Iran är det bästa exemplet på en sanktionsregim som genom en kombination av många olika sanktionstyper närmar sig nästan lika breda handelsembargon. Detta om man betraktar EU:s sanktioner då de av FN:s säkerhetsråd beslutade sanktioner inte alls går lika långt.³⁵ Läget i Iran är pressat och det har även varit på tal att krig kan bryta ut som skulle kunna leda till ett totalt handels- och finansembargo. I rådets förordning (EU) nr 267/2012 anges att de restriktiva åtgärderna omfattar särskilt när det gäller handel med varor och teknik med dubbla användningsområden och viktig utrustning och teknik som kan användas inom den petrokemiska industrin, ett förbud mot import av iransk råolja, petroleumprodukter och petrokemiska produkter, samt ett förbud mot investeringar i den petrokemiska industrin. Dessutom stadgas att handel med guld, ädla metaller och diamanter med Irans regering, samt leveranser av nytryckta sedlar och nypräglade mynt till, eller till förmån för, Irans centralbank, bör förbjudas. Trots att Iran inte är föremål för totalt import- och exportförbud såsom Irak var, så tjänar det ändå till att belysa en viss aspekt avseende retroaktivitet. I artikel 8 i förordningen stadgas att det ska vara förbjudet att sälja, leverera, överföra eller exportera sådan viktig utrustning eller teknik som anges i bilaga VI. Dock medger artikel 10 undantag vid

*”a) transaktioner som krävs enligt ett köpeavtal gällande viktig utrustning och teknik för prospektering av råolja och naturgas, produktion av råolja och naturgas, raffinering, kondensering av naturgas som **ingåtts före den 27 oktober 2010**, eller ett biavtal som ingåtts före den 26 juli 2010 och som avser en investe-*

³² FN Resolution 660 (1990) punkt 2.

³³ FN Resolution 661 (1990) punkt 5.

³⁴ FN Resolution 1483 (2003).

³⁵ Intervju med Per Saland, ambassadör och sanktionssamordnare på Enheten för säkerhetspolitik på Utrikesdepartementet, 2013-04-12.

ring i Iran som gjorts före den 26 juli 2010, och de ska **inte heller förhindra fullgörandet** av en skyldighet som följer därav, eller

b) transaktioner som krävs enligt ett köpeavtal gällande viktig utrustning och teknik för den petrokemiska industrin som ingåtts före den 24 mars 2012, eller ett biavtal som krävs för fullgörandet av sådana avtal, eller enligt ett avtal eller en överenskommelse som ingåtts före den 23 januari 2012 och som avser en investering i Iran som gjorts före den 23 januari 2012, och de ska **inte heller förhindra fullgörandet** av en skyldighet som följer därav.”

Det finns därmed möjlighet att leverera, trots det i och med förordningen operativa förbudet, därefter genomföra transaktioner som följer av handelskontrakt som ingåtts dessförinnan eller som anknyter till en tidigare investering om denna gjordes i Iran före respektive rådsbesluts datum. Dock krävs det för detta att man till myndighet anmäler sin avsikt att göra detta minst 20 arbetsdagar innan så avses ske. På svensk sida har Kommerskollegium uppdraget att ta emot sådana anmälningar.³⁶ Dessutom har det i en senare rättsakt satts ett slutdatum, 15/4 2013, för hur länge sådana äldre kontrakt får fullföljas. Det finns däremot normalt inte i dessa fall några regler som kompenserar för icke-realiserade framtida affärsmöjligheter. Tvärtom finns ofta en regel om "no claims",³⁷ enligt vilken subjekt i den stat mot vilken sanktioner riktas och som påverkats av sanktionerna förhindras att resa krav pga de inträdda förbudet. Det kan tänkas att ett företag vid ett embargo skulle yrka kompensation av staten pga förbudet att exportera samt importera. Enligt Per Saland som arbetar på Utrikesdepartementet anses det vara svårt att se att företag skulle ha framgång med en talan mot svenska staten för att den genom att rösta för EU-rådsbeslut har medverkat till förlust av framtida affärsmöjligheter så länge som inte retroaktivitet påbjuds.³⁸

2.5 Sammanfattning

Ett handelsembargo är en drastisk åtgärd som FN:s säkerhetsråd påkallar för att säkra internationell fred och säkerhet där ett visst land handlat emot mänskliga rättigheter. Detta embargo måste alla länder rätta sig efter. Då Sverige är med i EU tas sanktionen även upp i EU som meddelar förordningar som Sverige måste följa. Detta påverkar svenska företag som handlar med dessa länder på så sätt att de inte kan importera eller exportera varorna under den tid handelsembargot är i kraft vilket innebär att avtalet blir suspenderat. Den första tanken företag får är att få kompensation från staten som lagt embargo på det land

³⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/9364/a/85728>, hämtad 2013-04-23.

³⁷ Artikel 38 rådets förordning(EU) nr 267/2012.

³⁸ Intervju med Per Saland, ambassadör och sanktionssamordnare på Enheten för säkerhetspolitik Utrikesdepartementet, 2013-04-12.

där andra parten befinner sig. Dock är detta inget som är troligt utan parter måste därmed tolka avtalet som exklusivt eller implicit ska reglera att ett oförberett hinder, som ett handelsembargo, påverkar fullgörelsen av avtalet. Att handla i strid mot ett handelsembargo väcker därmed frågan om avtalets giltighet som kommer att behandlas i nästa kapitel.

3 Ogiltighet av avtal

3.1 Inledning

Som ogiltig betecknas det när en rättshandling, då den på grund av något fel inte kan göras gällande enligt sitt innehåll eller med de rättsverkningar den typiskt innefattar.³⁹ Ogiltigheten kan vara av olika slag, den kan vara mer eller mindre djupgående. Den typ av ogiltighetsgrund som är relevant med tanke på ekonomisk sanktion är ogiltighet på grund av att avtalets innehåll *strider mot lag eller goda seder*. Detta är fallet med avtal, vari part åtager sig något som innebär en straffbar handling eller något som uppenbart strider mot vedertagna moralnormer eller goda seder, ett *pactum turpe*.⁴⁰

”Finns ingen annan sanktion, faller man gärna tillbaka på den civilrättsliga ogiltigheten, eftersom man helst vill betrakta ett legalt förbud såsom något mera än en platonisk önskan av lagstiftaren. Om däremot andra sanktioner – straff, kontroll av myndigheter e.d. – upprätthålla förbudet på sådant sätt att en civilrättslig ogiltighetsregel har ringa eller ingen betydelse, föreligger ur nu ifrågavarande synpunkt sett mindre anledning att operera med ogiltighet.”⁴¹

Nial påpekar att när ett förbud uppställs i lag indikerar detta att förbudet ska ha någon form av sanktion, då lagstiftaren kan förmodas ha velat uttrycka något mer än bara en hän- given förhoppning om att förbudet ska efterlevas.⁴² I romersk rätt skiljde man mellan *leges imperfectae*, *leges minus quam perfectae* och *leges perfectae*. *Leges imperfectae* är lagar med osanktionerade förbud, *leges minus quam perfectae* är lagar med straffrättsliga förbud men med fortsatt giltighet av avtalet. Endast *leges perfectae* har verkan av att avtalet blir ogiltigt och kallas även falska legala förbud.⁴³

Det antas ofta att ett förbud i lag eller bristande efterlevnad av ett visst påbjudet handlings- sätt vid företagande av en rättshandling leder till ogiltighet. Detta är således inte alltid kor- rekt enligt Ingvarsson. Det finns flera exempel på stadganden i svensk och övrig nordisk

³⁹ Adlercreutz, A., Avtalsrätt I, 13 uppl., Juristförlaget i Lund 2011, s. 225.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Nial, TfR 1936, Om förvärv i strid med legala förbud, s. 8.

⁴² Ibid.

⁴³ Ingvarsson, T., Ogiltighet och rättsföljd, Norstedts juridik AB, Stockholm 2012, s. 38.

rätt som förbjuder visst beteende eller påbjuder handlingssätt utan att detta leder till att en rättshandling som företagits i strid med stadgandet blir ogiltig.⁴⁴

3.2 Tillståndsplikt

Även om den principiella hållningen i Sverige är att det råder näringsfrihet, finns det många situationer där tillstånd först måste sökas innan viss verksamhet får bedrivas.⁴⁵ Detta är fallet med export av krigsmateriel under ekonomisk sanktion. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är den statliga myndighet som kontrollerar Sveriges export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (det vill säga sådana produkter som kan användas såväl i civil verksamhet som för försvars-ändamål). ISP svarar även för klassificering av produkter och har att besluta i fråga om ansökningar om exporttillstånd.⁴⁶

Man kan dela in tillståndspliktsreglerna genom att skilja *mellan förbudsregler, säkerhetsregler och rörelseregler*. I det fall tillståndspliktens huvudsakliga syfte är att förhindra att en viss verksamhet alls bedrivs, är det fråga om en förbudsregel. Ett förbud är en stark markering om att ett handlande inte är önskvärt. Ett tillstånd i dessa situationer att bedriva verksamheten är ett undantag från en annars tydlig huvudregel om att den tillståndsenliga verksamheten inte får bedrivas alls. Överträdelse av förbudsregler är vanligtvis straffsanktionerade. Därmed får regleringen en mer straffrättslig än civilrättslig prägel.⁴⁷ Enligt Ingvarssons mening leder ett avtal, som slutits i strid med en förbudsregel, till överksamhet för framtiden och rätt för parterna att avveckla de otillåtna förhållandena. Avtal som slutits i strid med en förbudsregel är ogiltig, men återgång eller kompensation är som huvudregel uteslutna.⁴⁸

Säkerhetsregler anger ramar för verksamheter som av något skäl kräver en yttre kontroll, vilket är fallet med exportkontroll. Rörelsereglerna är ur en vinkel bara ett särfall av säkerhetsreglerna. Här är verksamheten önskvärd men måste av flera skäl kontrolleras.

⁴⁴ NJA 1996 s.3, NJA 1993 s.163, NJA 1999 s. 304.

⁴⁵ Ingvarsson, T., Ogiltighet och rättsföljd, Norstedts juridik AB, Stockholm 2012, s. 165.

⁴⁶ Lag (1992:1300) om krigsmateriel.

⁴⁷ Ingvarsson, T., Ogiltighet och rättsföljd, Norstedts juridik AB, Stockholm 2012, s. 167.

⁴⁸ Ibid. s. 170.

3.3 Gränsdragningen mellan perfekta och falska förbud

3.3.1 NJA 1997 s.93

Nedan kommer ett antal rättsfall att beröras för att visa på att gränsdragningen mellan falska och perfekta förbud är svår, samt vart ett förbud som en ekonomisk sanktion står på denna skala.

I rättsfallet NJA 1997 s.93 hade en underentreprenör vid en ombyggnation hyrt in ett danskt företag för att utföra delar av arbetet. Den som faktiskt utförde arbetet och som dessutom var verkställande direktör var emellertid belagd med näringsförbud i Sverige. När det danskregistrerade företaget ville ha betalt för det utförda arbetet invände underentreprenören att detta inte kunde ske eftersom avtalet stred mot ett legalt förbud och därmed var ogiltigt.

Högsta Domstolen(HD) uttalade följande vid sin bedömning huruvida uppdragsavtalet var giltigt:

”Huruvida ett avtal som strider mot lag är ogiltigt, trots att detta inte angivits i lagen, beror på om den lagregel som överträtts bygger på sådana hänsyn som gör att en ogiltighetspåföljd är påkallad. Detta får avgöras i varje uppkommande typfall, efter en analys av syftet med lagregeln, behovet av en ogiltighetspåföljd för att sanktionera den och de olika konsekvenser som en sådan påföljd kan medföra, t.ex. för godtroende medkontrahenter. I de fall där ogiltigheten motiveras av ett allmänt intresse skall den beaktas ex officio.”⁴⁹

”Att ett avtal är ogiltigt innebär inte med nödvändighet att det saknar rättsverkan. Regelmässigt gäller att avtalets efterföljd inte kan framtvingas på rättslig väg. Om emellertid prestation har skett i enlighet med ett avtal, som strider mot lag eller goda seder, saknar den presterande i vissa fall laglig rätt att kräva tillbaka det han utgivit, medan i andra fall en uppgörelse mellan parterna kan tillåtas ske, vilken också kan prövas i domstol.”⁵⁰

Detta innebär att varje avtal skall bedömas efter sin typ och inte som en enskildhet. I övrigt motsvarar de olika delarna i modellen i stort vad som tidigare antagits i doktrinen. I ett första steg har alltså domstolarna att bedöma huruvida en överträdelse av ett legalt förbud bör leda till avtalets ogiltighet. Härefter vidtar den andra delen i bedömningen, nämligen vilka effekter ogiltigheten bör leda till.

⁴⁹ NJA 1997 s. 93, HD:s domskäl referatet s. 95 f.

⁵⁰ NJA 1997 s. 93, HD:s domskäl referatet s. 96.

3.3.2 Bulgariska turgosko-promishlena palata (Bulgarian Chamber of Commerce and Industry) 56/1995

I ett bulgarisk rättsfall hade en ukrainsk säljare och en bulgarisk köpare ingått ett avtal om försäljning av kol. I avtalet föreskrevs att en 10 % av priset skulle betalas inom tio dagar från leverans av kol vid hamnen för destinationen. Eftersom en del av de levererade kolen inte var av den överenskomna kvaliteten hade parterna ingått ett avtal om att anförtro en oberoende expertorganisation med undersökningen av kvaliteten på den levererade kolen. Utan att presentera intyg om kvalitetskontroll till säljaren, vägrade köparen att betala vederbörliga summor. Säljaren levererade senare inte hela mängden kol som de överenskommit om med hänvisning till ett förbud mot export av den ukrainska regeringen och en strejk av ukrainska gruvarbetare. Säljaren yrkade att köparen skulle betala utestående pris, med hänvisning till att köparen försummat sin skyldighet att offentliggöra resultaten av kvalitetskontroll. I sin motfordran åberopade köparen att säljaren skulle betala avtalsvite för underlåtenheten att fullgöra leveransen.

Enligt domstolens uppfattning var det dock ett medvållande av parterna i avsaknad av regler om medvållande i CISG, avgjordes frågan i enlighet med tillämplig lag enligt bestämmelserna i internationell privaträtt (artikel 7 (2) CISG), som ledde till tillämpningen av bulgarisk lag.

Som till köparens motkrav för betalning av avtalsvite, ansåg domstolen att säljaren ska betala det belopp avtalats för underlåtenhet att leverera inom den angivna tiden. Enligt domstolen var säljaren inte undantagen från ansvar för underlåtenhet att fullgöra enligt artikel 79 CISG. Trots att den offentliga myndighetens förbud mot export av kol utgjorde ett hinder utanför säljarens kontroll, konstaterade domstolen att förbudet redan var i kraft vid tidpunkten för ingåendet av avtalet och därför kunde det förutses. Inte heller var säljaren undantagen pga gruvarbetarnas strejk, eftersom säljaren vid den tidpunkten redan var i försummelse, vilket utesluter all senare tillit till force majeure.

3.3.3 Skiljedom V 007/2008

Gränsdragningen mellan perfekt och falska förbud är svår. Detta kan vidare illustreras av följande skiljedom V 007/2008 mellan Naftogaz (ett ukrainskt statligt gasbolag) och Italian Ukraina Gas SPA (IUGAS) daterad 19 oktober 2010. Bakgrunden var ett avtal år 2003 för gasleveranser 2003 till 2013 av 13 miljarder kubikmeter gas. Inledningsvis avropas inga kvantiteter. År 2006 inträffade en gaskris i Ukraina (Ryssland stängde gaskranarna). Det ledde till en ny lagstiftning i Ukraina med exportrestriktioner för naturgas. Året därefter be-

gärde IUGAS leverans från Ukraina och Naftogaz kom att bestrida att avtalet var giltigt. Det var enligt Naftogaz olagligt att exportera gas under avtalet enligt de nya reglerna.

2008 gick IUGAS till skiljeförfarande i Stockholm⁵¹ och en mellandom avkunnades av skiljenämnden år 2010. Enligt skiljedomen var kontraktet bindande och viten för icke levererade kvantiteter skulle utgå (att bestämmas i en senare dom) men inte skadestånd. Skiljedomen klandrades till Svea hovrätt såsom varande i strid med svensk *ordre public*. Det var, menade Naftogaz, i strid med svensk *ordre public* att upprätthålla ett olagligt kontrakt; man pekade särskilt på att exportförbudet avsåg att säkerställa de offentliga intressena i Ukraina av att tillförsäkra den Ukrainska befolkningen nödvändig gas.

Hovrätten meddelade dom den 2 juli 2012 (mål T611-11) Naftogaz klander inklusive skiljedom. Domstolen hävde inte skiljedomen. Hovrätten konstaterade, förenklat uttryckt, att domen inte föreskrev någon naturaprestation från Naftogaz sida (dvs den föreskrev inte faktisk leverans av gas), att den Ukrainska lagstiftningen inte var en ren förbudslagstiftning utan att viss export kunnat ske beroende på gästtillgång vilket Naftogaz haft möjlighet att göra samt att skyldigheten att utge vite i sig inte kunde vara mot *public policies*.

3.4 Sammanfattning

I NJA 1997 s.93 stred avtalet mot ett legalt förbud och HD uttryckte att för att stadga att avtalet därmed blir ogiltigt måste lagregelns syfte beaktas. HD motiverade i sina domskäl att det faktum att ett avtal är ogiltigt innebär inte med nödvändighet att det saknar rättsverkan. Regelmässigt gäller det att avtalets efterföljd inte kan framtvingas på rättslig väg. Skulle parterna handla i strid med ett gällande embargo som påförts av FN:s säkerhetsråd eller EU, medför det ogiltighet av avtalet då detta förbud är ett sant legalt förbud som även är överstatligt. Detta då syftet med embargot är just att få odemokratiska regimer att sluta upp med det interna förtrycket. I det bulgariska rättsfallet ansåg domstolen att trots att den offentliga myndighetens förbud mot export av kol utgjorde ett hinder utanför säljarens kontroll, konstaterade domstolen att förbudet redan var i kraft vid tidpunkten för ingåendet av avtalet och därför kunde det förutses. Detta är ett stöd för att då embargo är i kraft kan inte parter skriva avtal och förvänta sig att undvika ansvar. I skiljedom V 007/2008 bekräftas ytterligare att förbudet måste vara en ren förbudslagstiftning för att medge säljaren ansvar

⁵¹ Avtalet reglerades av svensk rätt.

från utebliven fullgörelse. I nästa kapitel kommer därmed avtalsbrottet dröjsmål att behandlas som är en direkt effekt av att avtalet blir suspenderat.

4 Rätten att kräva fullgörelse vid dröjsmål

4.1 Inledning

Den ekonomiska sanktionen gör det omöjligt för säljaren att leverera varorna till det land som drabbats av ekonomisk sanktion så länge detta embargo är i kraft vilket leder till att avtalet blir suspenderat och säljaren hamnar i dröjsmål. I detta kapitel kommer säljarens avtalsbrott vid dröjsmål att behandlas och köparens rätt att kräva fullgörelse som är en direkt följd av principen *pacta sunt servanda*, dvs avtal ska hållas.

Först kommer fullgörelse enligt CISG att behandlas och därefter vad som stadgas i UPICC och PECL för att se hur pass lika bestämmelserna är och om UPICC eller PECL kan komplettera på något vis där CISG inte är fullständig vad gäller rätten till att kräva fullgörelse vid en långvarig ekonomisk sanktion. Därefter kommer undantagen till rätten att erhålla fullgörelse i natura att behandlas.

4.2 Generella rätten att kräva fullgörelse

Enligt artikel 30 CISG är säljaren skyldig att överlämna varan, överlämna dokument avseende varan samt överföra äganderätten till varan på det sätt som avtalet och konventionen förutsätter. Artikel 33 CISG stadgar att varan ska avlämnas vid den tidpunkt som följer av avtalet. Att inte fullgöra sina skyldigheter är ett avtalsbrott och dröjsmål är således ett avtalsbrott.⁵² Påföljderna vid ett avtalsbrott regleras i artikel 45 CISG som stadgar att vid säljarens avtalsbrott får köparen; *kräva fullgörelse* enligt artikel 46 CISG, möjlighet att *erlägga en skälig tilläggstid* enligt artikel 47 CISG eller *häva köpet* i enlighet med artikel 49 CISG.⁵³ Köparen får dessutom kräva skadestånd i enlighet med artikel 74-77 CISG.⁵⁴

Möjligheten att kräva fullgörelse som den första påföljden vid dröjsmål, är en direkt konsekvens av principen *pacta sunt servanda*. Köparen har därmed enligt artikel 46 CISG rätt att kräva fullgörelse. Rätten till fullgörelse är hursomhelst inte utan inskränkningar.

⁵² Bogdan, M., *Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem*, 2:a uppl., Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2001, s. 20 och 24 f.

⁵³ Lookofsky, J., *Understanding the CISG*, 4:e uppl., Kluwer Law International, Copenhagen 2012, s. 104.

⁵⁴ Artikel 45(2) CISG.

För det första får köparen inte ställa krav som är oförenliga med varandra (t.ex. att både häva och kräva fullgörelse) eller kräva prisavdrag enligt artikel 46(1) CISG.⁵⁵ Efter en hävning från köparens sida är sålunda säljaren inte längre skyldig att fullgöra avtalet och därmed kan inte köparen längre kräva fullgörelse⁵⁶. Reglerna i artikel 46(2) och 46(3) CISG gäller bara när varan är behäftad med fel som ger köparen en rätt att under vissa förutsättningar kräva omleverans eller avhjälpande med felet.⁵⁷

UPICC behandlar rätten till fullgörelse i artikel 7.2.2 och den generella principen att avtal ska hållas gäller även här. PECL:s regler angående rätten att kräva fullgörelse är samma som UPICC:s regler. Här behandlas rätten till fullgörelse i artikel 9:102 PECL. I båda dessa regler finns uttryckliga undantag som kommer att behandlas mer nedan.

4.3 Uttryckliga undantag från rätten till fullgörelse

4.3.1 Artikel 28 CISG

Både CISG, UPICC samt PECL medger en rätt för part att kräva fullgörelse, vilket har behandlats ovan. Dock finns det uttryckliga undantag till denna regel som är av vikt vid avgörandet om köparens rätt att kräva fullgörelse i natura efter det att en ekonomisk sanktion lyfts finns kvar.

När CISG var under utarbetning rådde det delade meningar om rätten att kräva fullgörelse. Detta eftersom rätten att kräva fullgörelse uppfattades som kontroversiell då reglerna om fullgörelse skiljer sig mycket från land till land. Detta speciellt då ”civil law” länder ser rätten till fullgörelse som en primär påföljd medan ”common law” länder endast ser detta som en sekundär påföljd.⁵⁸ Därmed uppnåddes en kompromiss med hjälp av artikel 28 CISG som medför ett uttryckligt undantag till rätten att kräva fullgörelse och stadgar att

*”Om en part i enlighet med bestämmelserna i denna konvention har rätt att kräva att den andra parten fullgör en skyldighet, är en domstol **inte skyldig att meddela dom på naturafullgörelse, om***

⁵⁵ Bogdan, M., Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, 2:a uppl., Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2001, s. 24. Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 312.

⁵⁶ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 312.

⁵⁷ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 311.

⁵⁸ Goode, R., Kronke, H., McKendrick, E. och Wool, J., Transnational commercial Law- International instruments and commentary, 2a uppl., Oxford university press, Oxford 2012, s. 172.

*inte domstolen skulle göra detta enligt sitt eget lands lagstiftning i fråga om liknande köp som inte regleras av konventionen.*⁵⁹

Enligt denna regel framgår att köparen inte har rätt att få en dom på fullgörelse om domstolen enligt reglerna i forumlandet inte skulle meddela en dom för likande köp som inte regleras av CISG.⁶⁰ Artikel 28 CISG påför även kriteriet att det måste vara fråga om ”liknande köp” som inte faller inom CISG.⁶¹ En domstol är således inte skyldig att ålägga att säljaren ska fullgöra i natura om inte domstolen skulle göra detta enligt sitt eget lands landstiftning.⁶² Det är den nationella lag i forum landet som ska användas och inte den som blir tillämplig genom privaträttsliga regler.⁶³ Artikel 28 CISG är tillämplig i alla de situationer där köparen ges en rätt av CISG att kräva fullgörelse. Således är bestämmelsen tillämplig när säljaren inte levererar i tid.⁶⁴

Det antyds att artikel 28 CISG på så vis hänvisar frågan till nationell domstol att avgöra om rätt till fullgörelse ska föreligga eller ej.⁶⁵ Detta har även bekräftats av en amerikansk domstol som gick in i amerikansk lagstiftning för att hitta undantag från rätten till fullgörelse som medges i artikel 46 CISG med stöd av artikel 28 CISG. Domstolen medgav köparen rätt till att erhålla fullgörelse då det i amerikansk lagstiftning, Uniform Commercial Code, endast krävdes att köparen kan visa att det är svårt att få tag i liknande varor på marknaden för att rätten till fullgörelse ska föreligga.⁶⁶

Regeln måste dock användas med försiktighet och med syftet bakom regeln i åtanke, i.e. för att ge en fördel för common law länderna. Regeln är bara tillämplig när rätten att kräva

⁵⁹ Artikel 28 CISG.

⁶⁰ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 312 f.

⁶¹ Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 464.

⁶² Bogdan, M., Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, 2:a uppl., Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2001, s. 25.

⁶³ Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 464.

⁶⁴ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 197, Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 463.

⁶⁵ Goode, R., Kronke, H., McKendrick, E. och Wool, J., Transnational commercial Law- International instruments and commentary, 2a uppl., Oxford university press, Oxford 2012, s. 172.

⁶⁶ CLOUT case No. 417 [UNITED STATES District Court, Northern District of Illinois 7 December 1999], Se även http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-28.html#*, hämtad 2013-04-19.

fullgörelse är nekad enligt forum landets egen lagstiftning. Det är en reservations klausul som tillåter domstol att under vissa omständigheter neka rätten att kräva fullgörelse trots att den rätten medges enligt CISG, men får inte gå bortom den rättigheten.⁶⁷ Vidare är regeln tvingande på så vis att parterna inte kan avtala om att det ska finnas en rätt till fullgörelse som också ska respekteras av domstol eller skiljdenämnd som ska lösa tvisten där CISG blir tillämplig.⁶⁸

Skulle kriterierna för artikel 28 vara uppfyllda är en domstol *inte skyldig att meddela dom på naturafullgörelse* trots att rätten att kräva fullgörelse existerar enligt artikel 46 CISG. Med andra ord är endast ett genomdrivande legalt förhindrat. Rätten att kräva fullgörelse som sådant existerar fortfarande. Om en köpare önskar att framställa krav vid dröjsmål måste kriterierna i artikel 49 vara uppfyllda för att kunna häva eller kräva skadestånd. Exkluderingen av rätten att kräva fullgörelse leder därmed inte till undvikande av avtalet med hjälp av lag och till automatiskt bortfall av rätten att kräva fullgörelse med ett yrkande av skadestånd. Ordagrant stadgas det att domstolen *inte är skyldig* att meddela dom på fullgörelse, vilket ger domstol en typ av flexibilitet. Med hjälp av artikel 28 CISG kan domstol neka rätten till fullgörelse, men behöver inte göra detta, även om det stadgas så i den inhemska lagstiftningen. CISG stadgar inte hur denna problematik ska avgöras. Det antyds därmed att det är ett problem för *lex fori* att avgöra om tillämpningen av inhemska regeln ska användas eller ej.⁶⁹

4.3.2 Svensk nationell lagstiftning

För att artikel 28 CISG ska bli tillämplig måste först av allt reglerna i forumlandet som ska lösa tvisten, neka rätten till fullgörelse för liknande köp som inte regleras av CISG. För en tvist som ska lösas i svensk domstol eller skiljenämnd måste därmed den svenska köplagen innehålla en provision som inskränker rätten till fullgörelse vid något tillfälle. I den svenska köplagen regleras ett uttryckligt undantag från rätten till fullgörelse i 23 § KöpL som stadgar att

⁶⁷ Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 465.

⁶⁸ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 202.

⁶⁹ Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 469 f.

*”Köparen får hålla fast vid köpet och kräva fullgörelse. Säljaren är dock **inte skyldig att fullgöra köpet**, om det föreligger ett **hinder** som han inte kan övervinna eller om fullgörelsen skulle förutsätta **uppostringar som inte är rimliga** med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet.”⁷⁰*

Det första kriteriet för att bli undantagen förpliknelsen att fullgöra, är att det ska föreligga ett *hinder* som säljaren inte kan övervinna. Detta uttryck återger principen att ingen kan förpliktas att fullgöra in natura där det är omöjligt att fullgöra, *impossibulum nulla est obligatio*. Det är av intresse i vad mån ett sådant absolut hinder mot fullgörelsen verkligen föreligger.⁷¹ När tolkning sker av vad som är ett absolut hinder blir avtalets bestämmelser avgörande.⁷² Frågan om vad *orsaken* till hindret är saknar betydelse vid tillämpning av 23 § KöpL, då frågan istället är om det överhuvudtaget är möjligt eller rimligt att uppfylla avtalet in natura.⁷³ Orsaken får endast betydelse vid avgörande för säljarens skadeståndsskyldighet.⁷⁴

Det andra kriteriet som framgår är att avgöra om uppostringarna passerar den så kallade *offergränsen*.⁷⁵ Här vägs inte bara svårigheterna för säljaren in utan även köparens intresse av att just säljaren fullgör köpet. Om det är svårt eller dyrt för säljaren är det även svårt eller dyrt för köparen att åstadkomma ett tackningsköp. Skulle det vara svårt för just säljaren att anskaffa ett substitut för att fullgöra köpet, medan det är lättare för köparen att åstadkomma detta själv, finns det därmed förutsättningar för att befria säljaren från fullgörelsen.⁷⁶

Enligt lagkommentarer uttrycks det att så länge det inte är objektivt omöjligt för säljaren att fullfölja avtalet är han skyldig att fullgöra köpet. Det ska alltså vara ett hinder som inte är knutet till säljaren som person. Exempelvis kan en unik vara, vara förstörd och inte ersättas eller så kan det ha införts försäljningsförbud mot varan. Är hindret inte objektivt omöjligt

⁷⁰ 23 § 1 st. KöpL.

⁷¹ Ramberg, J., Köplagen, Nordstedts juridik Fritzes förlag AB, Göteborg 1995, s. 314.

⁷² Regeringens proposition 1988/89:76 om ny köplag, s. 100.

⁷³ Regeringens proposition 1988/89:76 om ny köplag, s. 99.

⁷⁴ Ramberg, J., Köplagen, Nordstedts juridik Fritzes förlag AB, Göteborg 1995, s. 315.

⁷⁵ Ramberg, J., Köplagen, Nordstedts juridik Fritzes förlag AB, Göteborg 1995, s. 315.

⁷⁶ Regeringens proposition 1988/89:76 om ny köplag, s. 101.

för säljaren men det krävs stora ekonomiska eller fysiska uppoffringar får en avvägning göras mellan säljarens uppoffringar och köparens intresse av att hålla fast vid köpet.⁷⁷

Om ett förhållande som nyss nämnts upphör inom rimlig tid, får köparen dock kräva att säljaren fullgör köpet.

Skulle hindret upphöra återuppstår fullgörelseplikten. Dock kan situationen för parterna då ha förändrats. Pga prisutvecklingen på marknaden kan det ha blivit dyrare för säljaren att fullgöra köpet. På ett sätt skyddas köparen genom denna bestämmelse genom att hindret måste upphöra inom *rimlig tid* för att köparen ska få rätt att kräva fullgörelse på nytt.⁷⁸ Emellertid bör hänsyn tas till hur stort intresse köparen har att säljaren fullgör avtalet som framhålls i förarbetena.⁷⁹

Vad som utgör rimlig tid beror på typen av avtal. Vägledning kan i viss mån hämtas från avtalspraxis och standardavtal. Det är vanligt att avtalen bestämmer att båda parterna får rätt att häva om hinder mot fullgörelse inte upphör inom angiven tid. Omständigheterna kan emellertid vara så varierande att för att avgöra tiden är det av vikt att ta hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Enligt svensk rätt kan befrielse från avtalsförpliktelsen också åstadkommas genom tillämpning av förutsättningsläran eller 36 § avtalslagen. Det hävdas dock att det i och för sig inte finns anledning att komplettera bestämmelsen i 23 § KöpL med dessa allmänna avtalsrättsliga principer. Dock kan dessa inverka vid bedömningen av vad som ska avses med rimlig tid enligt 23 § 2 st. KöpL.⁸⁰ I 23 § 3 st. KöpL stadgas vidare att köparen förlorar rätten att kräva fullgörelse om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

Det råder delade meningar om tillförlitligheten att stödja sig på artikel 28 CISG när det gäller rätten att kräva fullgörelse då det endast finns få fall där artikeln har tillämpats. Müller-Chen hävdar att artikel 28 ska tillämpas av kontinentala europeiska inhemska domstolar endast som en sista utväg. Han anser att lagrummet med säkerhet endast kan tillämpas där lagen i forum landet nekar rätten till fullgörelse där den enda effekten är att befria part från

⁷⁷ 23 § KöpL <https://lagen.nu/1990:931>, hämtad 2013-05-02.

⁷⁸ Rättsfallen NJA 1924 s.115 och NJA 1925 s.354 är exempel på relevanta hindersituationer men ger ingen vägledning för tolkningen av uttrycket "rimlig tid" i 23 § 2 st. KöpL.

⁷⁹ Regeringens proposition 1988/89:76 om ny köplag, s. 102.

⁸⁰ Ramberg, J., Köplagen, Nordstedts juridik Fritzes förlag AB, Göteborg 1995, s. 316.

att fullgöra men inte från skadeståndsskyldighet. Dessutom menar han att det är säkrare att hänvisa till *good faith* i artikel 7 CISG istället för att tillämpa artikel 28 CISG.⁸¹

Bogdan hävdar att detta förbehåll torde göra det möjligt för de svenska domstolarna att vägra att utdöma naturafullgörelse om det föreligger ett hinder som parten inte kan övervinna, om fullgörelsen skulle innebära orimliga uppoffringar eller om motparten dröjt orimligt länge med att framställa kravet.⁸² Ramberg hävdar att det är problematiskt att avgöra om de särskilda förutsättningar för en påföljd som finns i svensk domstol med stöd av artikel 28 CISG ska kunna neka fullgörelse på den punkten.⁸³ Dock är frågan om säljarens skadeståndsskyldighet solidariskt reglerat av artikel 79 CISG, vilket kommer att behandlas mer nedan.

4.3.3 7.2.2 UPICC och 9:102 PECL

Inskränkningar mot rätten att kräva fullgörelse finns reglerat även i UPICC och PECL. Dock finns det ingen liknande inskränkning som artikel 28 CISG som går in i nationell rätt, utan en domstol kan kräva fullgörelse om inte någon av inskränkningarna mot fullgörelse kan göras gällande.⁸⁴ I doktrin hävdas det att de problem som uppstod genom att hänvisa till nationell lag i artikel 28 CISG, gav upphov till artikel 7.2.2 UPICC som behandlar rätten till fullgörelse samt undantag. Genom denna regel har man försökt finna en gemensam lösning på problemet med att kräva fullgörelse under olika länder.⁸⁵ Bland annat kan inte part kräva fullgörelse om det skulle vara "*impossible in law or in fact*"⁸⁶, "*unreasonably burdensome or expensive*"⁸⁷ eller att part kan "*reasonably obtain performance from another source*"⁸⁸.

⁸¹ Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 468.

⁸² Ibid.

⁸³ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 200.

⁸⁴ Letterman, G., Unidroits rules in practice- standard international contracts and applicable rules, Kluwer Law international, Hague 2001, s. 220.

⁸⁵ Schwenger, I. och Fountoulakis, C., International sales law- a guide to the CISG, Hart Publishing Ltd, Oxford 2012, s. 183.

⁸⁶ 7.2.2 (a) UPICC.

⁸⁷ 7.2.2 (b) UPICC.

⁸⁸ 7.2.2 (c) UPICC.

Med ”impossible in law or in fact” syftar man på avtalets giltighet. Nekandet av ett tillstånd som är ett krav under intern lagstiftning och som påverkar giltigheten av kontraktet gör att innehållet i kontraktet inte kan fullgöras och blir ogiltigt. Skulle dock nekandet av tillståndet endast göra fullgörandet ”impossible” utan att påverka giltigheten av kontraktet blir artikel 7.2.2 (a) UPICC tillämplig och fullgörelse kan inte krävas.⁸⁹ I artikel 9:102 PECL finns en liknande regel.

Skulle köparen kunna få tag i samma varor från något annat håll, dvs genomföra en täckningstransaktion, föreligger inte rätt till naturafullgörelse. Detta uttrycks i artikel 7.2.2 UPICC och artikel 9:102 PECL.⁹⁰

Skulle köparen dessutom framställa kravet på fullgörelse utanför rimlig tid, faller rätten till fullgörelse bort.⁹¹ Detta har även bekräftats i en skiljedom från Ryssland där köparen förlorade rätten att kräva fullgörelse då han framställt kravet på fullgörelse utanför rimlig tid efter att han fått reda på att säljaren inte skulle prestera.⁹²

4.3 Sammanfattning

Artikel 28 CISG innehåller ett uttryckligt undantag från rätten till att kräva fullgörelse i natura. Provisionen innebär att en domstol inte är skyldig att meddela dom på naturafullgörelse, om inte domstolen skulle göra detta enligt sitt eget lands lagstiftning i fråga om liknande köp som inte regleras av CISG. På så vis hamnar lagstiftningen i forumlandet i fokus. Skulle reglerna i forumlandet neka rätten till naturafullgörelse så är inte domstolen skyldig att medge rätt till fullgörelse i natura. Det bör dock observeras att det i artikel 28 stadgas att domstol inte är *skyldig* att meddela dom på fullgörelse, om inte domstolen skulle göra detta enligt sitt eget lands lagstiftning i fråga om liknande köp som inte regleras CISG. Ordagrant tyder detta uttryck på att domstolen har blivit tilldelade ett val i dessa fall och kan välja om den vill medge rätt till fullgörelse eller ej.

⁸⁹ Kommentarer till artikel 7.2.2 UPICC i UPICC 2010.

⁹⁰ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 198.

⁹¹ 7.2.2 (e) UPICC, Letterman, G., Unidroits rules in practice- standard international contracts and applicable rules, Kluwer Law international, Hague 2001, s. 220.

⁹² International Arbitration Court of the Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation, nr 147/2005, <http://www.unilex.info/case.cfm?id=1333>, hämtad 2013-05-02.

Det verkar dock råda en viss motsträvighet till att tillämpa artikel 28 CISG i doktrin, med tanke på att få rättsfall finns tillgängliga samt att den är beroende av att forumlandet måste innehålla en provision som nekar rätten till fullgörelse vid ett tillfälle. Skulle tvisten slitas i en svensk domstol eller skiljenämnd måste den svenska domstolen innehålla en provision som inskränker rätten mot fullgörelse. I svensk lagstiftning finns en inskränkning mot rätten att kräva fullgörelse i natura som regleras i 23 § KöpL. Det stadgas att rätten till naturuppfyllelse faller bort om hindret är långvarigt vilket innebär att vi i svensk köprätt har ett tidsperspektiv och dessutom en offergräns att förhålla oss till vad avser naturaprestationer. Vid uppkomsten av en ekonomisk sanktion som löper under längre tid kan därmed denna provision ha stor betydelse när det gäller rätten till naturaprestation.

5 Ansvarsbefrielse från skadestånd som vägledning gällande krav på om naturaprestation kan bortfalla

5.1 Inledning

I det fall en part inte fullgör sina skyldigheter, i detta fall att leverera, kan köparen kräva att få skadestånd för utebliven leverans. Det finns hursomhelst ett undantag för detta ansvar. Befrielse från ansvar vid dröjsmål är ursäktligt om avtalsenlig prestation hindrats av en omständighet som legat *utanför parts kontroll* och som han *inte skäligen kunde förväntas ha räknat med* eller tagit i beaktande vid tiden för avtalets ingående och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.⁹³ Avtalet är då *de facto* giltigt men skadestånd/vite utgår inte till den skadelidande parten, dvs i detta fall köparen. I detta kapitel kommer därmed dessa provisioner att behandlas då det har indikerats att om säljaren blir befriad från ansvar, dvs skadeståndsskyldighet, vid dröjsmål så kan inte heller krav på naturfullgörelse påföras.⁹⁴

5.2 Ansvarsbefrielse från skyldigheten att utge skadestånd

CISG hänvisar inte till termer såsom ”force majeure”, ”hardship” eller ”act of God” utan ger endast en faktisk beskrivning av de situationer som kan tjäna som en ursäkt från skyldigheten att prestera.⁹⁵ Artikel 79 CISG är tillämplig om båda parter länder är signatärer till CISG och inte har någon force majeure klausul inkorporerat i avtalet. Det är en generell regel som kan tillämplig både för köparen och säljaren.

Artikel 79(1) CISG beviljar köpare och säljare dispens från ansvar vid utebliven prestation om de kan fastställa att bristande uppfyllelse berodde på ett ”hinder” utanför deras kontroll som de inte rimligen kunde ha förväntat att ta hänsyn till när avtalet slöts och vilket eller konsekvenserna av vilket de rimligen inte kunde ha förväntats att undvika eller övervinna.

Artikel 79(3) CISG gör klart att hindret endast kan åberopas för ansvarsbefrielse under den tid hindret består. Då hindret upphört att verka, måste således fullgörelsen av avtalet åter-

⁹³ Avtalslagen 2010 artikel 10.2. (inte antagen av Sveriges riksdag. Men det är lag på så sätt att den visar vad som är gällande svensk rätt. Den är en kodifikation (restatement) av svensk avtalsrätt.), <http://www.avtalslagen2010.se/>, hämtad 2013-04-24.

⁹⁴ Müller- Chen, Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN convention the international sale of goods(CISG), s. 708.

⁹⁵ UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2012 edition, s. ix, <http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>, hämtad 2013-03-12, se även Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 560.

upptas.⁹⁶ Den part som inte fullgör sina förpliktelser måste enligt 79(4) CISG i god tid informera om hindret och dess inverkan på hans förmåga att prestera.

För säljaren förutsätter skadeståndsskyldigheten i princip inte att han har varit vårdslös, utan bygger på det kontrollansvar som följer av artikel 79 CISG. Det är dock en fråga för domstolar och skiljedomstolar att avgöra hur långt detta ansvar sträcker sig. Internationellt sätt råder det osäkerhet angående den rättsliga bedömningen av uttrycket som inte underlättas av att de engelska och franska texterna i den viktiga generella bestämmelsen om ansvarsfrihet i artikel 79 är språkligt olika.⁹⁷ Det uttrycks i doktrin att bedömningen är beroende av omständigheterna i det särskilda fallet.⁹⁸

I det fall säljaren inte lyckas visa att händelsen är utom kontroll i det avseende som åsyftas i lagrummet blir han ansvarig. Vid bedömningen är vissa faktorer avgörande för bedömningen:

1. Föreligger ett hinder mot fullgörelsen?(hinderrekvisitet)
2. Beror detta hinder på en omständighet utom kontroll?(utomkontroll-rekvisitet)
3. Kunde händelsen skäligen ha förutsetts av säljaren?(oföutsebarhetsrekvisitet)
4. Kunde säljaren skäligen ha undviktit händelsen eller övervunnit följderna av den?(aktivitetsrekvisitet)⁹⁹

Det räcker således inte för säljaren att visa att han gjort så gott han kunnat. Kontrollansvaret är uppbyggt på en riskfördelning mellan parterna där säljaren måste svara för sådant som kan ske i hans eget företag då det som sker där vanligtvis anses vara kontrollerbart trots att händelseförloppet kanske inte kunnat påverkas i det enskilda fallet.¹⁰⁰

⁹⁶ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 566.

⁹⁷ Lars Gorton, Lea Hatzidaki-Dahlström, Nationell rätt och internationella köpavtal, sjunde upplagan, Studentlitteratur, 2006, s. 93.

⁹⁸ Secretariat Commentary – Guide to article 79, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-79.html>, hämtat 2013-04-17, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-79.html>, hämtat 2013-04-17.

⁹⁹ Lars Gorton, Lea Hatzidaki-Dahlström, Nationell rätt och internationella köpavtal, sjunde upplagan, Studentlitteratur, Stockholm 2006, s. 93, Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 558.

¹⁰⁰ Lars Gorton, Lea Hatzidaki-Dahlström, Nationell rätt och internationella köpavtal, sjunde upplagan, Studentlitteratur, Stockholm 2006, s. 93.

I CISG Advisory Council Opinion No. 7¹⁰¹ utfästs att artikel 79 har åberopats i domstol och skiljedomstol med begränsad framgång. De hinder mot prestation som domstol har accepterat som *force majeure* är: *vägran av statliga tjänstemän att tillåta import av varor till köparens land* (där köparen undgick att betala skadestånd),¹⁰² *tillverkning av felaktiga varor av säljarens leverantör* (där säljaren undgick skadeståndsskyldighet då det inte fanns bevis för att säljaren agerat i ond tro),¹⁰³ *misslyckande för en transportör att leverera varor i tid* (säljaren blev befriad från skadestånd för försenad leverans då säljaren hade slutfört sin prestation genom att vederbörligen ordna för transport och överlämna varorna till transportören),¹⁰⁴ *säljarens leverans av icke överensstämmande gods* (där köparen var undantagen ränta för försening av betalning)¹⁰⁵. I ett annat fall yrkade säljaren på befrielse från skadeståndsansvar där kajen där varorna skulle skeppas ifrån frös till is vilket förhindrade fartyg att nå och lämna kajen. Domstolen, som var amerikansk, dömde till säljarens fördel och kompletterade med intern lagstiftning vilket resulterade i att de biföll säljarens yrkande att det röde sig om en *force majeure* händelse, dvs ett hinder utanför partens kontroll och blev därmed fri från ansvar.¹⁰⁶

I vissa andra fall där domstolar vägrade att hitta ett språkligt undantag tyder på att det inte fanns ett hinder enligt artikel 79 (1), även om det ofta är oklart huruvida resultatet verkligen byggde på fel i hinderkravet eller på en av de ytterligare element som går till karaktären av den erforderliga hindret (t.ex. att den är bortom kontroll av den part som hävdar ett undantag). Beslut som berör följande situationer hör till denna kategori: *en köpare som hävdade undantag för att inte betala priset på grund av otillräckliga reserver av valfri valuta som var fritt konvertibel till valutan för betalningen* där denna situation inte uppgavs i den uttömmande förteckningen över ursäktliga omständigheter uppräknade i det skriftliga avtalets *force majeure* klausul,¹⁰⁷ *en säljare som hävdade undantag för utebliven leverans utifrån en akut produktionstopp på fabriken där*

¹⁰¹ CISG-AC Opinion No. 7, Exemption of Liability for Damages under Article 79 of the CISG, Rapporteur: Professor Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law, New York, N.Y., USA. Adopted by the CISG-AC at its 11th meeting in Wuhan, People's Republic of China, on 12 October 2007.

¹⁰² [RUSSIA Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce, 22 January 1997 (Arbitral award No. 155/1996)].

¹⁰³ [FRANCE Tribunal de Commerce de Besançon, 19 January 1998].

¹⁰⁴ CLOUT case No. 331 [SWITZERLAND Handelsgericht des Kantons Zürich 10 February 1999].

¹⁰⁵ [GERMANY Amtsgericht Charlottenburg 4 May 1994].

¹⁰⁶ U.S. District Court, Northern District of Illinois, East. Div., nr 03 C 1154, <http://www.unilex.info/case.cfm?id=987>.

¹⁰⁷ CLOUT case No. 142 [RUSSIA Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry 17 October 1995 (Arbitral award No. 123/1992)].

leverantören tillverkat varorna,¹⁰⁸ en köpare som åberopa undantag för vägran att betala för levererade varor på grund av negativ marknadsutveckling, problem med lagring av varor, omvärdering av valuta och minskad handel i köparens industri,¹⁰⁹ en säljare som åberopade undantag för utebliven leverans eftersom dess leverantör hade hamnat i extrem finansiell svårighet, vilket ledde till att varorna upphörde att produceras om inte säljaren ombesörjde en "avsevärd mängd" av finansieringen.¹¹⁰

En annan kategori av hinder utanför parts kontroll är parts finansiella omöjlighet att fullgöra, dvs "hardship" situationer. I ett fall som rörde ett internationellt köpeavtal avseende stålrör har en belgisk domstol medgett möjlighet till omförhandling där priset på stålrören ökade med 70 % efter det att kontraktet slöts. Domstolen ansåg att den oförutsedda prisökningen gav upphov till en avsevärd obalans i avtalsförhållandet och att fullgöra avtalet under samma villkor i avtalet skulle vara högst skadligt för säljaren.¹¹¹ Denna rätt att få omförhandla avtalet vid hardship har bekräftats kunna ske genom CISG av CISG Advisory Council.¹¹²

Vidare framgår det av artikel 79(3) CISG att befrielsen från ansvar gäller för den tid som hindret består. Då hindret har upphört att verka, måste således åtgärder för fullgörelsen av avtalet återupptas.¹¹³ Ramberg hävdar att dessa delar av bestämmelsen skulle kunna vara tillämpliga även beträffande skyldigheten att fullgöra enligt artikel 46(1) CISG.¹¹⁴ Det anges dock i artikel 79(5) CISG att bestämmelsen inte hindrar parterna "att utöva någon annan rätt än rätten att kräva skadestånd enligt denna konvention". Artikel 79(5) CISG gör därav klart att artikel 79 CISG endast avser befrielse från skadeståndsansvar och påverkar inte parternas

¹⁰⁸ CLOUT case No. 140 [RUSSIA Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry 16 March 1995 (Arbitral award No. 155/1994)].

¹⁰⁹ [BULGARIA Bulgarian Chamber of Commerce and Industry, 12 February 1998].

¹¹⁰ CLOUT case No. 166 [GERMANY Schiedsgericht der Handelskammer Hamburg 21 March 21 June 1996].

¹¹¹ Cour de Cassation, 19 juni 2009, CISG-online 1963.

¹¹² CISG-AC Opinion No. 7, Exemption of Liability for Damages under Article 79 of the CISG, Rapporteur: Professor Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law, New York, N.Y., USA. Adopted by the CISG-AC at its 11th meeting in Wuhan, People's Republic of China, on 12 October 2007, stycke 40.

¹¹³ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 566.

¹¹⁴ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 314.

möjlighet att fullgöra avtalet och inte heller möjligheten att häva när förutsättningarna för detta föreligger enligt artikel 49 jämte 25 CISG.¹¹⁵

Müller-Chen hävdar dock att när säljaren inte är ansvarig enligt artikel 79, så har köparen inte rätt att kräva fullgörelse.¹¹⁶ De argument som framförts och talar för denna tolkning är att det vore ologiskt att tillåta en köpare att kräva fullgörelse med stöd av artikel 46(1) när en säljare drabbats av ett hinder mot fullgörelse som ligger utanför hans kontroll samtidigt som säljaren befrias från skadeståndsskyldigheten under samma omständigheter.

Ett ytterligare argument är att regeln i artikel 79(5) CISG i och för sig kan läsas på ett sådant sätt att en befrielse från skadeståndsskyldighet inte befriar säljaren från skyldigheten att fullgöra, men att en sådan tolkning inte överensstämmer med den grundläggande regeln att en part inte är ”ansvarig” när ett hinder av reglerat slag föreligger och att det inte heller finns någon indikation i förarbeten till CISG om att ett sådant ”*absurt result*” avsågs med bestämmelsen.¹¹⁷

Ramberg anser dock att påföra fullgörelse när fullgörelse inte kan ske, inte lönar sig där säljaren även blir befriad från skadeståndsskyldighet enligt artikel 79 CISG. Det viktiga är istället att bedöma vad som ska gälla beträffande skyldigheten att fullgöra när hindret upphört. Hinder som verkar under längre tid kan medföra att förutsättningarna för fullgörelsen av avtalet kan förändrats starkt jämfört med vad som skulle ha gällt vid den avtalade tiden för fullgörelsen.¹¹⁸

Hur lång tid ett hinder måste vara för att karaktäriseras som ett ”långvarigt hinder” med tanke på en ekonomisk sanktion, påverkas utav den specifika varans beskaffenhet samt hur stabilt priset är på marknaden. Det bör observeras att i praktiken är det vanligt att använda standardavtal som reglerar befrielseklausuler. Dessutom regleras det vanligtvis i befrielseklausulerna vad som ska avses med ”längre tid”.¹¹⁹ I ICC Model International Sale Contract

¹¹⁵ Ibid., s. 568. Se dock vidare diskussion i uppsatsen.

¹¹⁶ Müller-Chen i Schlechtriem & Schwenger, s. 708, Stoll & Gruber, i Schlechtriem & Schwenger, s. 1081 f.

¹¹⁷ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 313. De anser att det är sannorlikt att den omfattande ordalydelsen avfärdades på grund av att en absurd tolkning inte motiverade besväret med att ta fram en omgjord text i artikel 79(5) CISG.

¹¹⁸ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 568.

¹¹⁹ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 569 f.

klausul 13.4 regleras det exempelvis att den drabbade parten efter sex månader får rätt att undgå sina skyldigheter enligt avtalet.

I artikel 74(2) ULIS stadgas att undantag från skyldighet att fullgöra ska innebära att "*performance would be so radically changed as to amount to the performance of an obligation quite different from that contemplated by the contract*". Detta i kontrast till CISG som lämnar rätten att kräva fullgörelse orörd enligt artikel 79(5). Just detta diskuterades under konventionsarbetet där ett förslag framställdes av representanterna från Norge att den situationen borde regleras i artikel 79 CISG.¹²⁰ Förslaget fick stöd från andra representanter men den franska representanten uttryckte en oro över en sådan bestämmelse och förslaget avvisades pga svårigheterna att bygga in en bestämmelse beträffande annan påföljd än skadestånd i den bestämmelsen.¹²¹ Problemet har därmed berörts under konventionsarbetet men sedan bara lämnats.¹²² Dock ansåg vissa representanter att frågan borde kunna hänvisas och lösas av nationell rätt.¹²³ Ramberg är också utav den åsikten och medger att frågan om fullgörelseplikten när ett långvarigt hinder upphört, bör möjligen avgöras genom nationell rätt.¹²⁴ Se exempelvis 23 § KöpL som diskuterats ovan. Det finns dock en annan möjlighet att låta fullgörelseplikten att bortfalla, om det skulle kräva orimliga uppoffringar, dvs. teorin om "hardship".¹²⁵

CISG Advisory Council har förtydligat att med hardship menas ändrade omständigheter som skäligen inte kunde förväntas när avtalet slöts, som leder till att avtalet blir mer oneröst för den ena parten, är att anse som ett hinder under artikel 79 CISG.¹²⁶ Ramberg hävdar att

¹²⁰ <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/2dcommittee/articles/meeting3.html>, hämtad 2013-0417, Se även CISG Advisory Council Opinion No. 7 punkt 30.

¹²¹ CISG Advisory Council Opinion No. 7 punkt 30, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-79.html#b435>, fotnot 423, hämtad 2013-04-17.

¹²² Ibid. Se fotnot 39 till stycke 30.

¹²³ A/Conf. 97/C.1/SR.27, at 9 § 58; id. at 20 § 59 (= O.R. 381).

¹²⁴ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 568.

¹²⁵ UNIDROIT Principles artikel 6.2.2 som behandlar hardship, att effekten av hardship inte regleras av CISG framhålls i 14-01.93 Tribunale Civile di Monza, Se även Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 568 f.

¹²⁶ CISG-AC Opinion No. 7, Exemption of Liability for Damages under Article 79 of the CISG, Rapporteur: Professor Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law, New York, N.Y., USA. Adopted by the CISG-AC at its 11th meeting in Wuhan, People's Republic of China, on 12 October 2007.

vid situationer där hardship anses föreligga, är det osäkert om CISG ska kunna ge den drabbade parten andra rättigheter än en eventuell befrielse från skadeståndsskyldighet.¹²⁷

I UPICC stadgas detta i artikel 7.1.7 och i PECL återfinns regeln i artikel 8:108 PECL. Både UPICC och PECL innehåller liknande provisioner angående befrielse från ansvar vid ett hinder som låg utanför parts kontroll, därmed kommer inte dessa regler diskuteras ytterligare.

5.3 Sammanfattning

Säljare kan bli undantagen skadeståndsskyldighet vid en ekonomisk sanktion då detta är ett hinder utanför hans kontroll som han skäligen inte kunde ha förväntat. Dock är artikel 79 CISG en provision som åberopats med begränsad framgång. Även om artikel 79 CISG endast är tänkt att behandla ansvar vid skadeståndsansvar så finns det åsikter om att tillämpa artikel 79(3) CISG som stadgar att befrielsen från ansvar gäller för den tid som hindret består, även beträffande skyldigheten att fullgöra enligt artikel 46(1) CISG. Detta går dock emot artikel 79(5) CISG som menar att bestämmelsen inte hindrar parterna *”att utöva någon annan rätt än rätten att kräva skadestånd enligt denna konvention”*. Det har vid utarbetandet av CISG diskuterats och förslag har tillkommit angående detta problem men fått avslag pga svårigheten att bygga in en sådan bestämmelse. Frågan har därmed lämnats och det finns åsikter som antyder att frågan bör lösas av *lex fori*. Tillämpningen av nationell lag som ”gap-filler” kommer att behandlas i följande kapitel.

¹²⁷ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 569.

6 Andra stöd för att fullgöresleplikten bortfaller

6.1 Inledning

Ramberg hävdar att om det skulle vara ett temporärt hinder, måste detta ge köparen rätt att kunna kräva fullgörelse när hindret väl upphör.¹²⁸ Skulle det däremot röra sig om ett mer långvarigt hinder, som är relevant för denna uppsats, följer det inte av principerna i artikel 79 CISG att den omständigheten att hindret är långvarigt och att därför omständigheterna som låg till grund för avtalet väsentligen förändrats kan medföra att säljaren befrias från att över huvudtaget fullgöra avtalet.¹²⁹

Det problematiska är att det inte lönar sig att påfordra fullgörelse när fullgörelse inte kan ske och när den part som ska fullgöra blir befriad från skadeståndsskyldighet enligt artikel 79 CISG. Ramberg anser då att frågan istället får avgöras med hänsyn till det generella kravet om ”*god sed*”¹³⁰ i artikel 7 CISG.¹³¹ Ramberg hävdar vidare att om principerna som ligger till grund för artikel 79 skulle anses tillämpliga även för köparens rätt att kräva fullgörelse enligt artikel 46(1) CISG innebär det att skillnaderna i jämförelse med artikel 23 § KöpL inte blir speciellt betydande.¹³²

6.2 Principen om ”god sed” i internationell handel

Artikel 7(1) CISG stadgar att vid tolkningen av CISG ska hänsyn tas till dess internationella karaktär samt till behovet av att främja en enhetlig tillämpning av CISG och ett iakttagande av *god sed* i internationell handel.

Det faktum att länders nationella köplagar skiljer sig från varandra medför att det är viktigt att ett forum inte blir influerad av sin egna nationella lagstiftning. Det var just detta som gav upphov till stiftandet av artikel 7 CISG.¹³³ Syftet är att uppnå en enhetlig rättstillämpning vilket innebär bland annat att hänsyn bör tas till förarbetena till konventionen, inter-

¹²⁸ Med hänvisning till artikel 79(3) CISG.

¹²⁹ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 314.

¹³⁰ ”Good faith” på engelska.

¹³¹ Ibid.

¹³² Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 314.

¹³³ United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods, Vienna, 10 March-11 April 1980, Official Records, Documents of the Conference and Summary Records of the Plenary Meetings and of the Meetings of the Main Committee, 1981, s. 17.

nationell doktrin och den rättspraxis som har etablerats runt om i världen.¹³⁴ Här har UNICITRAL utarbetat UNICITRAL Digest som innehåller rättsfall.¹³⁵ En domstol eller skiljedomstol är dock inte bunden till att följa tidigare beslut som tagits runt om i världen angående CISG, utan bör endast ha de i åtanke.¹³⁶

Principen om god sed har bland annat lett till att domstol har medgett att en köpare inte behöver ge en hävningsförklaring om säljaren har vägrat att prestera trots att det i CISG explicit stadgas att en hävningsförklaring måste göras.¹³⁷ Enligt en domstol har artikel 7 används för att medge den part som yrkat ändrade omständigheter som väsentligt rubbar den avtalsenliga balansen, rätt att kräva omförhandling av avtalet.¹³⁸ Även UPICC beaktar principen om god sed i internationell handel i artikel 1.7 och innehåller fler detaljerade regler om god sed. I kommentarerna till artikel 1.7 UPICC uttrycks det att god sed principen måste ses i ljuset av de speciella villkor som gäller inom internationell handel. Med detta menar man på att olika företag verkar inom olika branscher vilket innebär olika tillämpningar av vad god sed innebär i just den branschen.¹³⁹ Varken CISG och UPICC förlitar sig på en generell innebörd av uttrycket god sed, utan försöker istället specificera konceptet med specifika regler som god sed kan hämtas ifrån.¹⁴⁰

6.3 Generella principer som CISG är baserat på används som ”gap-filler” i de fall där CISG inte löser frågan uttryckligt

Enligt artikel 7(2) CISG eftersträvas dessutom att frågor som inte uttryckligen reglerats i CISG i första hand bör avgöras i CISG:s anda, dvs med de generella principer som CISG är baserat på. Detta innebär att varje gång ett problem dyker upp som inte explicit lösts i CISG måste det avgöras om en generell princip kan erhållas från en eller flera CISG lagrum med syfte att lösa problemet utan att nationell lagstiftning behöver användas. Det är detta

¹³⁴ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 115.

¹³⁵ <http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>, hämtad 2013-04-17, se även Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 114.

¹³⁶ Goode, R., Kronke, H., McKendrick, E. och Wool, J., Transnational commercial Law- International instruments and commentary, 2a uppl., Oxford university press, Oxford 2012, s. 170.

¹³⁷ CLOUT case No. 277 [Oberlandesgericht Hamburg, Germany, 28 February 1997].

¹³⁸ Hof van Cassatie, Belgium, 19 June 2009, Engelsk översättning kan hittas på <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090619b1.html>.

¹³⁹ Se kommentarerna under artikel 1.7 UPICC.

¹⁴⁰ <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni7.html#um13>, hämtad 2013-04-15.

som kallas ”the internal gap”. Det svåra här är dock att utläsa de generella principer som CISG är baserat på då CISG knappt innehåller några generella principer som är explicit behandlade i CISG. Exempel på sådana generella principer i CISG som är explicit behandlade är principen om rimlighet/förnuftig person (artikel 8, 16, 18, 25, 33 etc); principen om partsautonomi (artikel 6) samt principen om att förmildra sin skada (artikel 25, 77). I doktrin menar man dock på att innan man försöker hitta en generell princip i CISG måste man först utreda om frågan kan lösas genom att undersöka parternas avsikt i avtalet under artikel 8 CISG samt genom partspraxis och handelsbruk som stadgas i artikel 9 CISG.¹⁴¹

Artikel 7 CISG är tänkt att användas där inget annat stadgas i CISG, dvs. bestämmelsen täcker upp grå-zoner istället för att domstolar ska använda nationell rätt vid brist på svar i CISG.¹⁴² Domstolar har även uttryckt att UPICC är principer som ger uttryck för artikel 7 CISG.¹⁴³ UPICC är därmed tänkt att fungera som en ”gap-filler” när CISG inte ger vägledning.¹⁴⁴ Således är lagkommentarer viktiga för att uppnå en mer harmoniserad tillämpning av CISG.¹⁴⁵

I andra hand ska frågorna lösas enligt den nationella lag som följer av lagvalsregler.¹⁴⁶ Hänvisningen till nationell lagstiftning är endast en *ultima ratio*, dvs en sista utväg, för att lösa problemet.¹⁴⁷ Sverige är part till 1980 års Romkonvention rörande tillämplig lag för avtalsförpliktelser. För avtal om köp av lösa saker gäller istället 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag på internationella köp av lösa saker. Enligt artikel 3 Haagkonventionen gäller,

¹⁴¹ Schwenger/Hachem, i Schlechtriem & Schwenger, s. 135.

¹⁴² <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/slechtriem-07.html>, hämtad 2013-04-17.

¹⁴³ Hof van Cassatie, Belgium, 19 June 2009, Engelsk översättning återfinns på <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090619b1.html>, hämtad 2013-04-17, Netherlands Arbitration Institute, the Netherlands, 10 February 2005, tillgänglig på <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050210n1.html>, hämtad 2013-04-17, Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, 1995 (Arbitral award No. 8128), Unilex, Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, March 1998 (Arbitral award No. 9117), Unilex; Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, 1997 (Arbitral award No. 8817), Unilex, CLOUT case No. 205 [Cour d'appel de Grenoble, France, 23 October 1996], Se även Professor Ulrich M., “Remarks on good faith”, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni7.html#um*, hämtad 2013-04-18.

¹⁴⁴ Goode, R., Kronke, H., McKendrick, E. och Wool, J., Transnational commercial Law- International instruments and commentary, 2a uppl., Oxford university press, Oxford 2012, s. 171.

¹⁴⁵ Ibid. s. 170 speciellt fotnot 13 som hänvisar till Schlechtriem, P. och Schwenger, I., Commentary on the UN convention on the international sale of goods, 3e uppl., Oxford 2010.

¹⁴⁶ Ingeborg, I. och Fountoulakis, C., International sales law-a guide to the CISG, Hart publishing Ltd, Oxford 2012, s. 52.

¹⁴⁷ Schwenger/Hachem, i Schlechtriem & Schwenger, s. 142.

om parterna inte valt tillämplig lag, lagen i det land där säljaren har sitt hemvist. Undantag från denna regel görs för de fall säljaren mottagit beställningen i köparens hemvistland samt för köp på börs eller auktion.

Hänvisning till nationell rätt är inte önskvärd om problemet behandlas i CISG, utan endast där CISG inte tar upp problemet som ska besvaras.¹⁴⁸ Det är emellertid nödvändigt att finna stöd i CISG för att undvika en tillämpning av nationell rätt, vilket är svårt när uttryckligt stöd saknas.¹⁴⁹

6.4 Standardavtal

Standardvillkor blir ofta del av avtalsinnehållet i det enskilda avtalet som eventuellt kompletteras vid avtalsslutandet och närsluts till avtalets individuella detaljer, i.e. leveranstid, uppgifter om varan osv. Det finns en stor mängd specialformulär med speciell inriktning mot vissa branscher, produkter och/eller geografiska områden. Tidigare i uppsatsen har klausul 13.4 i ICC Model International Sale Contract berörts som reglerar att den drabbade parten efter sex månader får rätt att undgå sina skyldigheter enligt avtalet.

Vidare föreslår ICC även att parter kan inkorporera ICC:s Force Majeure-klausul 2003 klausul 8 i avtalet. Denna klausul medför att om själva force majeure händelsen som gett upphov till suspensionen av avtalet, varar under så lång tid att det skulle beröva vad parterna rimligen kunde förvänta sig under avtalet, har både parter rätt att häva avtalet genom att upplysa parten om detta inom rimlig tid.¹⁵⁰ Syftet med klausulen är att hantera den situation där ett tempotärt hinder som är ett force majeure event, pågår under så lång tid att det leder till en rätt att häva. I noterna till klausulen framgår det att man inte har specificerat hur lång tid som måste gå för att rätten att häva ska föreligga då det inte är lämpligt att ha en uniform tid då alla branscher är olika. Hänvisning har istället skett till att det måste vara ett väsentligt avtalsbrott som stadgas i artikel 25 CISG, artikel 7.3.1 UPICC samt artikel 8:103 PECL.¹⁵¹

¹⁴⁸ <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-07.html>, hämtad 2013-04-17, Goode, R., Kronke, H., McKendrick, E. och Wool, J., Transnational commercial Law- International instruments and commentary, 2a uppl., Oxford university press, Oxford 2012, s. 171.

¹⁴⁹ Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009, s. 115 se speciellt fotnot 4.

¹⁵⁰ Klausul 8 ICC Force majeure clause 2003 i Ramberg, J., International commercial transactions, 4e uppl., Nordstedts juridik AB, Vällingby 2011, s. 569.

¹⁵¹ Ibid., s. 573.

I denna uppsats kommer dock mekanik branschen att tas som exempel och här används främst formulären NLM 02, ECE 188 A samt Orgalime SE 01.¹⁵²

Formulärbestämmelser innehåller oftast flexibla regler angående hur leveranstiden ska bestämmas vid dröjsmål. Det föreskrivs i både NLM 02 och ECE 188 A att om den avtalade leveranstiden inte kan hållas på grund av force majeure-omständigheter, ska leveranstiden förlängas med den tid som med hänsyn till omständigheterna kan anses vara skälig.¹⁵³ I vissa formulär expanderas denna rätten ytterligare, genom att ge säljaren en generell rätt att oavsett anledningen, förlänga en avtalad leveranstid med viss tid. Dock kan man i andra fall kräva att säljaren så snart som möjligt ska underlätta köparen om ett befarat dröjsmål. CISG:s lösningar är genomgående strängare än de som valts i standardavtalspraxis.¹⁵⁴

Force majeure bestämmelsen i Orgalime SE 01 finns i artikel 67 som medger att part som blir förhindrad att fullgöra pga bland annat ett handelsembargo, att suspendera avtalet. För en säljare innebär detta att prestationsplikten upphör under den tid då force-majeure omständigheten varar. Trots det faktum att force majeure omständigheter kan medge säljaren längre leveranstid, förekommer det ofta att leveransvillkoren efter det ger säljaren får en viss begränsad uppskov med leveransen utan att drabbas av någon sanktion. Efter att denna frist överskrids har köparen rätt att kräva någon form av ersättning som normalt i formulärätten är bestämd på förhand i en särskild vitesklausul. Vitet kan då vara bestämt till en procentuell del av köpesumman som är fixerad till en viss summa per dag under den tid dröjsmålet varar. Oftast brukar vitet vara maximerat. När dröjsmålet varar längre än en viss period kan hävning då ske. I artikel 50 NLM 02 kan hävning ske om dröjsmålet varar så länge att det sammanlagda vitet uppnår det föreskrivna maximum, vilket som kortast motsvarar ett dröjsmål på 15 veckor. ECE 188 A innehåller i artikel 7.5 stort sett liknande reglering angående detta.

I kontrast till mekanik branschen kan standardavtal från en annan bransch tas upp, internationell spannmåls- och foderhandel. Gafta-formulär är de avtal som används där Gafta står för The Grain and Feed Trade Association med huvudsäte i London. Denna bransch präglas av snabba prisförändringar och ofta stora kvantiteter.¹⁵⁵ I artikel 7 medger säljare 21

¹⁵² Gorton, L., Nationell rätt och internationella köpavtal, 7e uppl., Studentlitteratur, Danmark 2006, s. 108 f.

¹⁵³ Jmr artikel 48 NLM 02 och artikel 20.2 ECE 188 A.

¹⁵⁴ Gorton, L., Nationell rätt och internationella köpavtal, 7e uppl., Studentlitteratur, Danmark 2006, s. 108 f.

¹⁵⁵ Ibid.

extra dagars förlängning av leveranstiden om köparen går med på detta och meddelar detta senast sista dagen av den avtalade leveranstiden. Vidare innehåller standardavtalet i artikel 18 en artikel om försäkring vid risk för krig där köparen ska bekräfta att skeppen kan åka senast fem dagar innan fartygen ska fara. Om köparen misslyckas med att ge ett sådant meddelande står köparen för risken och kostnaderna.

Skulle strejk utbryta högst 28 dagar innan leverans ska ske, har säljare rätten till, efter att strejk eller upplopp upphört, den leveranstid som återstod innan strejken eller upploppet började. Skulle endast 14 dagar eller mindre kvarstå av leveranstiden, får säljaren minst 14 dagar extra på sig att fullgöra. Skulle inte detta ske föreligger därmed skäl för hävning.¹⁵⁶

6.5 Sammanfattning

Artikel 7(1) CISG medför att vid tolkning av CISG måste hänsyn tas till principen om god sed i internationell handel. Detta innebär främst att man vill få en så enhetlig tolkning av CISG som möjligt och reglera den internationella handeln utan att bli influerad av nationell rätt. I artikel 7(2) behandlas hur man ska gå till väga där CISG inte löser ett visst problem. Vid detta fall ska först och främst partspraxis och handelsbruk observeras för att få ett svar. Här spelar även standardavtal in som brukar användas på den specifika branschen in vid undersökningen. Genom jämförelse mellan olika branscher och de speciella standardavtal som råder på just den branschen, är det tydligt att det skiljer i hur lång tid som säljaren får extra att fullgöra. Skulle inte något svar hittas här blir det att hitta en eller flera generella principer som CISG är baserat på. I fall att inget går att utläsa här blir det som en sista utväg att ta till lagvalsklausuler som genom 1955 års Haagkonvention hänvisar till lagen i det land säljaren har sin hemvist.

¹⁵⁶ Gafta no 64, General contract FOB terms for grain in bulk.

7 Analys

För svenska företagare innebär det en risk att sluta avtal med länder som ligger i riskzonen för politisk orolighet. Skulle beslutet som FN och EU företagit angående ett handelsembargo blir Sverige tvungen att rätta sig efter detta. Som beskrivits i kapitel 2 om ekonomiska sanktioner är det då även svårt för en företagare att väcka talan mot förlust mot affärsinkomster pga att retroaktivitet inte är ett faktum, i var sig inte när det gäller sanktionerna mot Iran. Det är därmed viktigt för svenska företagare att kunna få bukt på problemet genom CISG som reglerer avtalet då båda parter är signatärer till CISG.

För att besvara frågan om naturaprestation bortfaller efter det att ett handelsembargo lyfts kommer ett fiktivt exempel att presenteras och följas upp under analysen.

Anta att ett företag i Sverige sluter ett leveranskontrakt för med en köpare i Iran angående leverans av 100 maskiner. I avtalet har parterna kommit överens om att problemet ska lösas av en svensk domstol vid en eventuell tvist. Strax efter att avtalet skrivits på läggs ett FN embargo mot Iran som parterna inte skäligen kunde ha förväntat räknat med. Detta innebär att maskinerna inte kan levereras. Efter något år klargör köparen i Iran att de vill ha maskinerna; de kräver fullgörelse i natura. Kravet på fullgörelse som köparen åberopat är inom skälig tid så deras rätt att yrka skadestånd har inte förfallit. Detta innebär att avtalet gäller men att det föreligger hinder. Detta upprepar sig. Köparen hör av sig med något års mellanrum och begär leverans. Inte vid något tillfälle går det mer än skälig tid före det att de hör av sig igen. Den svenske säljaren frågar efter 10 år då embargot precis har lyfts, om avtalet fortfarande gäller och om han måste fortsätta hantera köparen och fullgöra i natura. Dessutom är priset numera absurt lågt. Säljaren vill bli fri. Här har köparen aldrig varit passiv.

Till att börja med kan det konstateras att handla i strid med embargot är att anse som ett förbud som även är straffbelagt. Då avtalet slöts innan embargot lades fram av FN innebär detta att avtalet är giltigt. Avtalsförpliktelserna kan dock inte fullgöras under den tid embargot är i kraft vilket innebär att avtalet blir suspenderat. Då både Sverige och Iran är signatärer till CISG blir tillämplig lag CISG som går före nationell lagstiftning. Köparen har en generell rätt i artikel 46(1) CISG att kräva fullgörelse och utnyttjar denna. Även ifall CISG inte innehåller en provision om när senast köparen får framställa ett sådant krav framgår det av 7.2.2 (e) UPICC att det måste vara inom rimlig tid, vilket det anses vara i detta fall.

CISG innehåller inga provisioner om hur länge rätten till naturaprestation är för handen, utan endast att den rätten finns. Om det görs en jämförelse med standardavtal inom mekanik branschen (NLM 02, ECE 188 A samt Orgalime SE 01), som påför som ett maximum att dröjsmål längre än 15 veckor ger bägge parter rätten att häva. Denna möjlighet är given oavsett så länge dröjsmålet varar mer än 15 veckor och part ger notis till andra parten om detta. Detta måste därmed innebära att för förevarande fall är dröjsmålet på 10 år att betrakta som ett långt dröjsmål och skulle, om parterna använt något av dessa standardavtal, ge direkt möjlighet till hävning. Detta indikerar att den ekonomiska sanktionen på 10 år är att betrakta som ett långt dröjsmål.

Då det är konstaterat ett det rör sig om en långvarig ekonomisk sanktion blir nästa steg att avgöra om artikel 28 CISG, som är ett explicit undantag från rätten att fullgöra i natura, kan bli tillämplig.

Det som gör artikel 28 CISG svår att tolka är att det finns få rättsfall angående lagrummet. I CLOUT case No. 417 [UNITED STATES District Court, Northern District of Illinois 7 December 1999], har det dock blivit klart hur lagrummet kan användas. Den amerikanska domstolen gick in i amerikansk lagstiftning för att hitta undantag från rätten till fullgörelse som medges i artikel 46 CISG med stöd av artikel 28 CISG. Domstolen medgav köparen rätt till att erhålla fullgörelse då det i amerikansk lagstiftning, Uniform Commercial Code, endast krävs att köparen kan visa att det är svårt att få tag i liknande varor på marknaden för att rätten till fullgörelse ska föreligga. Detta innebär en möjlighet för säljaren i Sverige att genom artikel 23 § KöpL att undgå skyldigheten att fullgöra i natura då domstolen i Sverige ska lösa tvisten enligt avtalet. Detta då artikel 28 CISG föreskriver att om reglerna i formlandet inskränker rätten till fullgörelse är domstolen inte skyldig att meddela dom på naturafullgörelse. I 23 § KöpL ges en rätt för säljaren att undgå att fullgöra om det föreligger ett hinder som han inte kan övervinna eller om fullgörelsen skulle förutsätta orimliga upppoffringar. Dessutom stadgas att om hindret upphör inom rimlig tid så får köparen kräva att säljaren fullgör. Då embargot har lyfts finns det inget hinder mot fullgörelse längre men det skulle innebära orimliga upppoffringar för säljaren att fullgöra då priset nu är absurt lågt. Då embargot pågått i 10 år är inte detta att anse som en rimlig tid med hänvisning till branschpraxis genom standardavtal. Säljaren skulle därigenom bli fri från skyldigheten att fullgöra. Denna regel är dock inte en absolut rätt då det stadgas att domstol inte är *skyldig* att meddela dom på naturafullgörelse. Därmed ges en rätt för domstolen i formlandet att välja om den vill medge rätten till naturafullgörelse eller inte och därav är det svårt att för-

utspå hur domstolen skulle gå till väga då det inte finns något rättsfall från en svensk domstol som beaktat artikel 28 CISG. Dessutom råder det i doktrin en viss motsträvighet att använda artikel 28 CISG. Därmed är det inte särskilt tillförlitligt att som säljare stödja sig på att domstolen kommer att neka rätten till fullgörelse för köparen endast med stöd av artikel 28 CISG. UPICC och PECL innehåller inte någon liknande provision som artikel 28 CISG vilket bidrar till svårigheten att använda regeln. Dock finns andra grunder i 7.2.2 UPICC för att undkomma naturaprestation. Bland annat kan inte part kräva fullgörelse om det skulle vara *"impossible in law or in fact"*, *"unreasonably burdensome or expensive"* eller att part kan *"reasonably obtain performance from another source"*. När det gäller ett embargo som lyfts efter 10 års tid blir första möjligheten, impossible in law, inte tillämplig då embargot redan lyfts och det skulle inte föreligga ett sådant hinder. Däremot kan den andra möjligheten föreligga då priset nu är väldigt lågt och det skulle därmed skada säljaren att leverera med samma villkor. Då embargot var i kraft kunde inte köparen få tag i maskinerna från annat håll då embargot innebar en import-restriktion. Nu när embargot lyfts kan det dock anses att köparen kan erhålla maskinerna från annat håll om det inte är en unik maskin dvs. att neka rätten till fullgörelse endast med stöd av UPICC som inte är lag, är inte hållbart.

Det krävs därmed något mer auktoritärt för att styrka att köparens rätt till att kräva fullgörelse i natura bortfaller efter en längre tids embargo. Det är därav av vikt att stödja sig på artikel 7 CISG som syftar till att vägleda problem som inte explicit har behandlats i CISG, vilket rätten till fullgörelse vid långvariga hinder inte har.

Resonemanget i artikel 7(1) CISG medför att det vid tolkningen av CISG ska tas hänsyn till dess internationella karaktär samt till behovet att *främja en enhetlig tillämpning* av CISG och ett iakttagande av *god sed* i internationell handel. Detta lagrum ger ytterligare stöd för att man bör vara försiktig vid tillämpningen av artikel 28 CISG. För att bedöma vad som är god sed i internationell handel måste detta avgöras beroende på vad för bransch parterna verkar inom. Att kravet på fullgörelseplikt i natura ska föreligga även efter 10 års embargo kan hursomhelst indikera på att det skulle gå emot god sed oavsett i mekanik branschen då priset har ändrats avsevärt i detta fall. Det faktum att den belgiska domstolen i Hof van Casatie från 19 juni 2009 med stöd av artikel 7 CISG, har medgett parts yrkande om ändrade omständigheter som väsentligt rubbar den avtalsenliga balansen, indikerar vidare på att det skulle gå emot god sed att tvinga part att fullgöra i natura efter 10 års tid. Dessutom har domstolen i CLOUT case No. 277 [Oberlandesgericht Hamburg, Germany, 28 February 1997], med stöd av god sed medgett att en köpare inte behöver ge en hävningsförklaring

om säljaren har vägrat att prestera trots att det i CISG explicit stadgas att en hävningsförklaring måste göras, vilket är vidare stöd för att det skulle gå emot god sed att tvinga part att fullgöra i natura.

Sedan måste parterna avsikt i avtalet undersökas under artikel 8 CISG samt genom partspraxis och handelsbruk som stadgas i artikel 9 CISG. Det finns inget som skulle stödja teorin om att parterna hade för avsikt att fullgörelse i natura fortfarande skulle ske efter 10 års suspension. Vägledning kan istället i viss mån fås från handelsbruk. Just vad gäller mekanik branschen, med tanke på vad som gäller enligt standardavtal på denna bransch, är ett dröjsmål som överskrider 15 veckor ett skäl för hävning. Detta indikerar att det på denna bransch inte är särskilt troligt att rätten till att kräva naturaprestation föreligger även efter 10 års suspension.

Nästa steg blir att i 7(2) CISG avgöra om det finns någon eller några principer som CISG är grundad på som kan hjälpa till att lösa frågan om fullgörelse i natura bortfaller efter lång tid. Exempel på sådana generella principer i CISG som är explicit behandlade är principen om rimlighet/förnuftig person, som kan användas i detta fall, kommer till uttryck bland annat i artikel 8, 16, 18, 25 och 33 CISG. Skulle det anses rimligt att en säljare måste fullgöra avtalet även efter 10 års suspension? Marknaden lär ha förändrats avsevärt och priset har ändrats vilket sätter säljaren i en svår ekonomisk position. Om säljaren hade vetat att ett embargo skulle påföras Iran skulle han ändå ha slutit avtal med köparen i Iran? Skulle en förnuftig person gjort detta? Dessa frågor måste besvaras nekande, det är varken rimligt att tvinga säljare att fullgöra i natura då det skulle vara ekonomisk betungande för honom samt att han inte skulle ha ingått avtalet om han vetat om att ett embargo skulle påföras Iran. Då UPICC är tänkt att komplettera CISG kan regeln i 7.2.2 (b) UPICC stärka detta resonemang, det är inte rimligt att tvinga säljare att fullgöra då det skulle vara "unreasonably burdensome or expensive" för hans del.

Detta innebär således att säljaren är befriad från rätten att fullgöra i natura på grund av det skulle gå emot handelsbruk som stadgas i artikel 9 CISG, god tro i internationell handel i artikel 7(1) CISG samt principen om rimlighet som är en generell princip i enlighet med artikel 7(2) CISG som kompletteras med artikel 7.2.2 (b) UPICC, att tvinga säljare att fullgöra efter 10 års suspension.

Det intressanta är att om domstol inte nöjer sig med denna motivering, leder ändå det senare tillvägagångssättet till samma resultat. Med detta menas att man då får lösa problemet

enligt den lag som blir tillämplig enligt internationellt privaträttsliga regler enligt artikel 7(2) CISG, dvs genom *ultima ratio*. Det faktum att de norska representanterna vid utarbetandet av CISG ansåg att det i artikel 79 borde reglera vad som sker med skyldigheten att fullgöra men att förslaget sedan röstades ned, samt att vissa representanter ansåg att detta problem borde lösas med nationell lag, stödjer denna lösning ytterligare. Lagen där säljaren har sin hemvist blir därför tillämplig enligt artikel 3 i 1955 års Haagkonvention. Säljaren har sin hemvist i Sverige vilket innebär att vi är tillbaka till att tillämpa 23 § KöpL som innebär att det skulle medföra orimliga uppoffringar för säljaren att fullgöra då priset nu har ändrats på marknaden. Detta är precis den utkomst problemet skulle ha fått med tillämpning av artikel 28 CISG.

8 Slutsats

På grundval av vad som anförts i uppsatsen är säljare inte tvungen att fullgöra i natura efter det att ett långvarigt embargo lyfts. Detta med beaktande av god sed i internationell handel i artikel 7(1) CISG, principen om rimlighet/förnuftig person som är en generell princip som CISG är baserat på i enlighet med artikel 7(2) CISG och 7.2.2 (b) UPICC, samt med stöd av handelsbruk i artikel 9 CISG.

Detta då det skulle placera honom i en svår ekonomisk situation samt att han inte kunde förutspå att ett embargo skulle påföras från FN som dessutom skulle pågå under flera år. En förnuftig person skulle inte sluta ett avtal med en part om han hade vetat att ett embargo skulle påföras. Det är därmed inte rimligt att tvinga honom att fullgöra avtalet i natura. Ett ytterligare stöd för att rätten till fullgörelse bortfaller är att domstolen *ultima ratio* kommer att få tillämpa lagstiftningen i det land där säljaren har sin hemvist enligt artikel 7(2) CISG. Om det i avtalet har reglerats att svensk domstol ska lösa tvisten innebär detta för en säljare att 23 § KöpL blir tillämplig som stadgar att det skulle medföra orimliga uppoffringar för säljaren att fullgöra om priset har ändrats avsevärt på marknaden. Dessutom skulle utkomsten blivit densamma med tillämpning av artikel 28 CISG.

Referenslista

Offentligt tryck

Sverige

Regeringens proposition 1988/89:76 om ny köplag

Lag (1987:822) om internationella köp

Köplag (1990:931)

Lag (1992:1300) om krigsmateriel

Lag (1996:95) om vissa internationella sanktioner

FN

FN Resolution 660 (1990)

FN Resolution 661 (1990)

EU

Konsoliderade versioner av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, Europeiska unionens officiella tidning, 2010/C 83/01

Rådets förordning(EU) nr 267/2012

Litteraturlista

Adlercreutz, A., Avtalsrätt I, 13 uppl., Juristförlaget i Lund 2011

Bogdan, M., Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, 2:a uppl., Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2001

CISG-AC Opinion No. 7, Exemption of Liability for Damages under Article 79 of the CISG, Rapporteur: Professor Alejandro M. Garro, Columbia University School of

- Law, New York, N.Y., USA. Adopted by the CISG-AC at its 11th meeting in Wuhan, People's Republic of China, on 12 October 2007
- Goode, R., Kronke, H., McKendrick, E. och Wool, J., Transnational commercial Law- International instruments and commentary, 2a uppl., Oxford university press, Oxford 2012
- Lars Gorton, Lea Hatzidaki-Dahlström, Nationell rätt och internationella köpavtal, 7:e uppl., Studentlitteratur, Stockholm 2006
- Herre, J. och Ramberg, J., Internationella köplagen (CISG). En kommentar, upplaga 3:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2009
- Herre, J., Utfyllnad av CISG med UNIDROIT och European Principles, i Festskrift til Birger Stuevold Lassen, Oslo 1997
- Ingeborg, I. och Fountoulakis, C., International sales law-a guide to the CISG, Hart publishing Ltd, Oxford 2012
- Ingvarsson, T., Ogiltighet och rättsföljd, Norstedts juridik AB, Stockholm 2012
- Letterman, G., Unidroits rules in practice- standard international contracts and applicable rules, Kluwer Law international, Hague 2001
- Mazzacano, P., The Review of the of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Sellier. European law publishers GmbH, München 2007
- Ramberg, J., International commercial transactions, 4:e uppl., Nordsteds juridik AB, Vällingby 2011
- Ramberg, J., Köplagen, Nordstedts juridik Fritzes förlag AB, Göteborg 1995
- Sandgren, C., Rättsvetenskap för uppsatsförfattare- ämne, material, metod och argumentation, Nordsteds Juridik AB, Stockholm 2006
- Sverlov, C., Internationella avtal, Nordsteds Juridik, Stockholm 2003
- UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, New York 2012

Artiklar

Carolina Dackö, ”Exportkontroll- ekonomiska sanktioner och lärdomar från arabiska våren”, Ny juridik 3:12, s. 7-16

Internetkällor

<http://www.unilex.info/case.cfm?id=1333>, hämtad 2013-05-02

<https://lagen.nu/1990:931>, hämtad 2013-05-02

<http://www.unidroit.org/dynasite.cfm?dsmid=103284>, hämtad 2013-04-24

<http://www.avtalslagen2010.se/>, hämtad 2013-04-24

<http://www.ne.se/unidroit>, hämtad 2013-04-24

<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/general/12-57491-Guide-to-UNCITRAL-e.pdf>, hämtad 2013-04-24

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, hämtad 2013-04-24

<http://www.regeringen.se/sb/d/9364/a/85728>, hämtad 2013-04-23

http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-28.html#*, hämtad 2013-04-19

http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni7.html#um*, hämtad 2013-04-18

<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-79.html>, hämtat 2013-04-17

<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-07.html>, hämtad 2013-04-17

<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090619b1.html>, hämtad 2013-04-17

<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-07.html>, hämtad 2013-04-17

<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050210n1.html>, hämtad 2013-04-17

<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-79.html>, hämtat 2013-04-17

<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>, hämtad 2013-04-17

<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni7.html#um13>, hämtad 2013-04-15

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/35/38/7ad5d235.pdf>, hämtad 2013-04-13

<http://www.regeringen.se/sb/d/11120>, hämtad 2013-04-11

<http://www.ne.se/ekonomiska-sanktioner>, hämtad 2013-03-13

<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>, hämtad 2013-03-12

<http://www.regeringen.se/sb/d/16025/a/187839>, hämtad 2013-03-12

<http://www.regeringen.se/sb/d/9230/a/116514>, hämtad 2013-03-11

<http://www.fas.org/news/un/iraq/sres/sres0661.htm>, hämtad 2013-03-21

http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/index_en.htm, hämtad 2013-03-06

Andra källor

European Contract Principles

UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts

Standardavtal

ECE 188 A

ICC Model International Sale Contract

NLM 02

Orgalime SE 01

Rättsfallsförteckning

Sverige

NJA

NJA 1997 s.93

NJA 1999 s.304

NJA 1996 s.3

NJA 1993 s.163

NJA 1925 s.354

NJA 1924 s.115

Skiljedomar

Skiljedom V 007/2008

Utländska domar

Hof van Cassatie, Belgium, 19 June 2009

International Arbitration Court of the Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation, nr 147/2005

CLOUT case No. 417 [UNITED STATES District Court, Northern District of Illinois 7 December 1999]

CLOUT case No. 331 [SWITZERLAND Handelsgericht des Kantons Zürich 10 February 1999]

FRANCE Tribunal de Commerce de Besançon, 19 January 1998

Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, March 1998 (Arbitral award No. 9117)

[BULGARIA Bulgarian Chamber of Commerce and Industry, 12 February 1998]

CLOUT case No. 277 [Oberlandesgericht Hamburg, Germany, 28 February 1997]

Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, 1997 (Arbitral award No. 8817)

CLOUT case No. 205 [Cour d'appel de Grenoble, France, 23 October 1996], Rechtbank Zwolle, the Netherlands, 5 March 1997

RUSSIA Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce, 22 January 1997 (Arbitral award No. 155/1996)

CLOUT case No. 166 [GERMANY Schiedsgericht der Handelskammer Hamburg 21 March 21 June 1996]

Bulgariska turgosko-promishlena palata (Bulgarian Chamber of Commerce and Industry), 56/1995

Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, 1995 (Arbitral award No. 8128)

GERMANY Amtsgericht Charlottenburg 4 May 1994

CLOUT case No. 140 [RUSSIA Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry 16 March 1995 (Arbitral award No. 155/1994)]

U.S. District Court, Northern District of Illinois, East. Div., nr 03 C 1154

CLOUT case No. 142 [RUSSIA Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry 17 October 1995 (Arbitral award No. 123/1992)]

Cour de Cassation, 19 juni 2009, CISG-online 1963